«Հաշմանդամության սահմանման նոր մոդելի մշակում և փորձարկում» ծրագիր

2018 դեկտեմբերի 4-ից 7-ը ԱՀԿ ՖՄԴ հիման վրա հաշմանդամություն ունեցող անձանց կարիքների գնահատման համար լրամշակված գործիքների կիրառմամբ կազմակերպած փորձնական գնահատումների արդյունքները

Դեկտեմբեր, 2018թ.

Ծրագրի աշխատանքներն իրականացվել են Ի. Էս. Այ. Խորհրդատվական ընկերության հետ ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի միկրոգրանտային ծրագրի շրջանակում

Բովանդակություն

2018 դեկտեմբերի 4-ից 7-ը կազմակերպած փորձնական գնահատումների արդյունքները. 3
0-3 տարիքային խումբ 6
3-6 տարեկանների խումբ 8
6-15 տարեկանների խումբ 8
15-18 տարեկանների խումբ. 16
18 + տարեկանների խումբ. 20
Առաջարկություններ 22
Հավելվածներ 24
ԱՀԿ ՖՄԴ ներդրման շրջանակներում 2018 թվականի դեկտեմբերի 4-7 իրականացվող պիլոտ ծրագրի գործընթացի նկարագրություն 24
Ծածկագրերի բառարան 28

2018 դեկտեմբերի 4-ից 7-ը կազմակերպած փորձնական գնահատումների արդյունքները

2018 թվականի ընթացքում՝ ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագրի (ՄԱԶԾ) և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությամբ Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության Ֆունկցիաների, առողջության և հաշմանդամության միջազգային դասակարգչի (ԱՀԿ ՖՄԴ) հիման վրա հաշմանդամության գնահատման և սահմանման նոր մեթոդաբանության մշակման նպատակով ձևավորված աշխատանքային խումբը[1] սերտորեն համագործակցել է ԵՄ SOCIEUX+ ծրագրի[2] շրջանակում հրավիրված փորձագիտական խմբի հետ և լրամշակել 2016 թվականին մշակված գործիքակազմը: Հաշմանդամության գնահատման և սահմանման նշյալ գործիքակազմի կիրառմամբ 2017 թվականի ընթացքում[3] գնահատվել էր ավելի քան 1800 մարդ, ովքեր առաջին անգամ էին դիմում հաշմանդամության համար: Գնահատման արդյունքների վերլուծությունը ցույց տվեց, որ թեև մշակված գործիքները հնարավորություն են տալիս համակողմանի դիտարկելու և գնահատելու փորձաքննվող անձին, սակայն ստացված տեղեկատվության ամփոփումը հնարավորություն չի տալիս սահմանելու անձի ֆունկցիոնալության սահմանափակման աստիճանը: Գնահատման արդյունքում, փորձաքննություն անցածների գրեթե 80 տոկոսի համար ֆունկցիոնալության սահմանափակման միավորը չէր գերազանցում 0. 5-ից 4 տոկոսը, մինչդեռ ըստ ԱՀԿ ՖՄԴ ֆունկցիոնալության սահմանափակման միջակայքերի, 0-4 տոկոս սահմանափակումը նշանակում է, որ անձը չունի ֆունկցիոնալության որևէ սահմանափակում:

Այս խնդիրը հիմնականում պայմանավորված էր բոլոր տեսակի առողջական խնդիրներ ունեցողներին ու հաշմանդամություն ունեցողներին մեկ միասնական հարցաշարի հիման վրա գնահատելու մեթոդաբանությամբ, որի արդյունքում որոշակի ֆունկցիաներում անձի ունեցած խնդիրները կամ կարողության և կատարողականի սահմանափակումը մեկ կամ երկու ոլորտում, անգամ եթե այդ սահմանափակումները ծանր էին կամ խորը, այսպես ասած «չեզոքացվում» էին, երբ դիտարկվում էին անձի ֆունկցիոնալության բոլոր բնագավառները: Օրինակ, եթե անձը ուներ կուրություն և սահմանափակված էր անձի տեսողության ֆունկցիան ամբողջությամբ, սակայն չուներ որևէ այլ խնդիր մյուս կենսական ֆունկցիաներում, ապա ֆունկցիոնալության

---

[1] *Աշխատանքային խմբի անդամներն են ՀՀ ԱՍՀՆ հաշմանդամների հիմնահարցերով բաժնի, Սոցիալական աջակցության վարչության, Բշկասոցիալական փորձաքննությունների գործակալության, ՀՀ ԿԳՆ Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոնի, ՀՀ Առողջապահության նախարարության, «Խարբերդի» մանկատան, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի, ՄՄԶԾ-ի, Ի. Էս. Այ. Խորհրդատվական խումբ ՀԿ ներկայացուցիչները: ԱԽ աշխատանքները համակարգում է ՀՀ ԱՍՀ նախարարի տեղակալը:*

[2] *SOCIEUX+ EU Expertise in Social Protection, Labour and Employment, Ծրագիրը մեկնարկել է 2018 թվականի փետրվարին և ավարտվել դեկտեմբերին: Ծրագրի շրջանակում ԵՄ աջակցությամբ հունական փորձագետների թիմը՝ Ստատիս Տրիանտաֆուլոի ղեկավարությամբ, ներկայացրել են Աշխատանքային խմբին հաշմանդամության գնահատման Կիպրոսի մոդելը և աջակցել են մշակելու Հայաստանին հարմար գործիքակազմ:*

[3] *ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 2017 թվականի սեպտեմբերի 13-ի N114-Ա/1 հրամանով իրականացած ԱՀԿ ՖՄԴ սկզբունքներով բժշկասոցիալական փորձաքննության նոր մոդելի փորձնական ներդրման շրջանակներում **16.10.2017թ.-20.12.2017թ.** ընթացքում առաջին անգամ փորձաքննություն են անցել **1893** անձ:*

սահմանափակման ընդհանուր միավորը նրա մոտ շատ փոքր էր ստացվում: Ընդհանուր հարցաշարը արդարացվում էր, եթե անձը ուներ բազմակի հաշմանդամություն կամ շատ լուրջ առողջական խնդիր, որը բացասաբար էր ազդել անձի ֆունկցիոնալության բոլոր բնագավառների վրա:

Գծապատկեր 1-ը ցույց է տալիս 2017 թվականին ֆունկցիոնալ գնահատում անցածների բաշխումն ըստ s-մարմնի կառուցվածք և b-օրգանիզմի ֆունկցիաներ ծածկագրերի գնահատման ընդհանուր միավորների և d- գործունեություն և մասնակցություն ծածկագրերում ստացած միավորների: Գծապատկեր 2-ը ցույց է տալիս գնահատման արդյունքները միայն «հաշմանդամ երեխա» կարգավիճակ ունեցողների մոտ, ովքեր հիմնականում ունեն բազմակի հաշմանդամություն:

Գծապատկեր 1: Հաշմանդամություն ունեցող անձանց ֆունկցիոնալ գնահատման արդյունքները ընդհանուր հարցաշարի կիրառմամբ, 2017 թվական	**Գծապատկեր 2: «Հաշմանդամ երեխա» կարգավիճակ ունեցողների շրջանում մեկ միասնական հարցաշարի միջոցով իրականացված գնահատման արդյունքները, 2017 թվական**
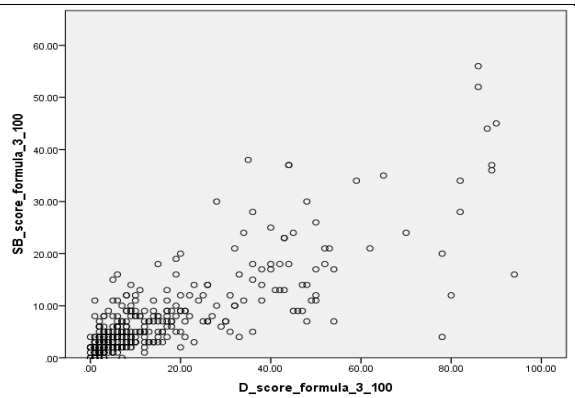	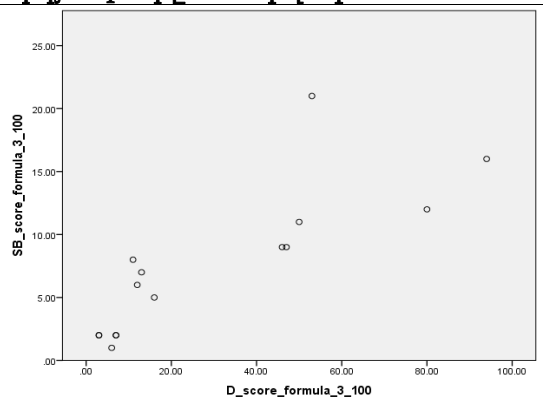

<u>Աղբյուրը.</u> *ՀՀ ԱՍՀՆ կողմից 2017 թվականի ընթացքում առաջնակի բժշկասոցիալական փորձաքննություն անցածների շրջանում ԱՀԿ ՖՄԴ մոդելով գնահատման գործիքի փորձարկման արդյունքները, ESI խորհրդատվական խմբի հաշվարկներ*

Փորձարկման արդյունքները հուշեցին, որ անհրաժեշտություն կա վերանայելու գնահատման մոտեցումները և կիրառվող հարցաշարը կամ ֆունկցիոնալ սահմանափակման միավորի դուրս բերման մոտեցումները՝ ալգորիթմը:

2018 թվականի ընթացքում ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագրի և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությամբ՝ ՀՀ ԱՍՀՆ կողմից ձևավորված աշխատանքային խումբը սերտորեն համագործակցելով ԵՄ SOCIEUX + ծրագրի շրջանակում հրավիրված փորձագիտական խմբի հետ, վերանայեց գնահատման մոտեցումները և կիրառվող գործիքները՝ հիմք ընդունելով Կիպրոսի կողմից կիրառված տարբերակը, սակայն համապատասխանեցնելով այդ մոտեցումը Հայաստանի պահանջներին ու առանձնահատկություններին:

Փորձագետների առաջարկով, ՀՀ ԱՍՀՆ Աշխատանքային խումբը տարանջատեց նախկինում կիրառված մեկ ձևաչափը ըստ տարիքային խմբերի և հաշմանդամության տեսակների: Արդյունքում մշակվեցին հետևյալ հարցաշարերը՝

1. Լսողական խնդիրների ունեցող անձանց համար հարցաշար;
2. Տեսողական խնդիրներ ունեցող անձանց համար հարցաշար
3. Ինտելեկտուալ/մտավոր խնդիրներ ունեցող անձանց համար
4. Հենաշարժական խնդիրներ ունեցող անձանց համար և
5. Քրոնիկ հիվանդություններով պայմանավորված հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար։

Նշված խնդիրները գնահատելու նպատակով հարցաշարերը տարանջատվեցին ըստ տարիքային խմբերի՝ ապահովելով, որ գնահատման ժամանակ հաշվի առնվեն տարիքային առանձնահատկությունները։ Հարցաշարերը բաշխվեցին ըստ հետևյալ տարիքային խմբերի.

1. 0-3[4] տարեկանների համար
2. 3-6 տարեկանների համար
3. 6-15 տարեկանների համար
4. 15-18 տարեկանների համար
5. 18 և բարձր տարիքի անձանց համար։

Հաշմանդամության սահմանման համար տեղեկատվության ամփոփման ալգորիթմում ներառվեցին մարմնի կառուցվածքի, օրգանիզմի ֆունկցիաների և անձի կարողության ու մասնակցության գնահատման համար ծածկագրերը՝ որոնցից ըստ տարիքային խմբերի և հաշմանդամության տեսակի, ընտրվեցին վճռորոշ ծածկագրեր, որոնց հիման վրա պետք է հաշվարկվեր ֆունկցիոնալ սահմանափակման միավորը։

Նոր գործիքակազմը և առաջարկվող ալգորիթմը փորձարկվեցին 2018 թվականի դեկտեմբերի 2-7-ը՝ ռետրոսպեկտիվ եղանակով, այսինքն կամավորության սկզբունքով փորձարկմանը մասնակցեցին արդեն իսկ հաշմանդամության խումբ ունեցող անձիք։ Փորձարկմանը մասնակցելու ցանկություն հայտնողներից[5] ընտրվեցին 24 անձ՝ ըստ տարիքային խմբերի և հաշմանդամության տեսակի կամ քրոնիկ հիվանդության ախտորոշման։ Թեև նախատեսվում էր, որ պիլոտին կմասնակցեն բոլոր տարիքային խմբերից և բոլոր տեսակի հաշմանդամություն կամ քրոնիկ հիվանդություն ունեցող առնվազն 50 անձ, սակայն փորձաքննությունների ժամանակ պարզ դարձավ, որ կիրառվող ալգորիթմը կամ հաշվարկի մոտեցումը պետք է վերանայվի, իսկ հարցաշարերում դեռ առկա են բացթողումներ, որոնք պետք է լրամշակել։ Ուստի որոշվեց պիլոտը դադարեցնել և լրամշակել գործիքները՝ 2018 թվականի դեկտեմբերի 10-14-ը ԵՄ SOCIEUX + ծրագրի շրջանակում հրավիրված փորձագիտական խմբի հետ քննարկելուց հետո։ Ռետրոսպեկտիվ փորձարկման մասնակիցների մասին ամփոփ տեղեկատվությունը ներկայացված է աղյուսակ 1-ում։

Փորձարկման ժամանակ կիրառվեց նաև մինչ այդ մշակված ընդհանուր մեծ հարցաշարը, այսինքն նույն անձի մասին ստացված տեղեկատվությունը գրանցվում էր և՛ ֆոկուս և՛ ընդհանուր հարցաշարում։ Միևնույն ժամանակ, փորձաքննության արդյունքները վերահաշվարկվել են միջազգային փորձագետների այցի ժամանակ

[4] Տարիքային խմբերը կարդալ հետևյալ կերպ 0-3 – ներառված են այն երեխաները ում 3 տարին դեռ չի լրացել՝ 2 տարեկան 12 ամսական են:
[5] Երեխաներ դեպքում համաձայնությունը տվել են ծնողները և մասնակցել գնահատմանը

համաձայնեցված մոտեցման հիման վրա: Սույն հաշվետվությունը պարունակում է երկու մոտեցումների արդյունքում ստացված ամփոփ պատկերների համեմատությունը և լրամշակված ալգորիթմի տվյալները և տալիս առաջարկություններ գործընթացի վերաբերյալ:

Պիլոտի կազմակերպման մանրամասները ներկայացված են հավելված 1-ում:

Աղյուսակ 1: 2018 թվականի դեկտեմբերի 4-7-ը տետրոսպեկտիվ փորձաքննության մասնակիցների ամփոփ նկարագիրը

	0-3 տարեկան	3-6 տարեկան	6-15 տարեկան	15-18 տարեկան	18 տարեկան և բարձր	Ընդամենը
Լսողական խնդիրներ ունեցողներ			2 անձ		2 անձ	**4 անձ**
Տեսողական խնդիրներ ունեցողներ	1 անձ				1 անձ	**2 անձ**
Ինտելեկտուալ/ մտավոր խնդիրներ ունեցողներ		2 անձ	2 անձ	1 անձ	2 անձ	**7 անձ**
Հենաշարժական խնդիրներ ունեցողներ			2 անձ	1 անձ	2 անձ	**5 անձ**
Քրոնիկ հիվանդություն-ներով պայմանավորված հաշմանդամություն ունեցողներ					6 անձ	**6 անձ**
Ընդամենը	**1 անձ**	**2 անձ**	**6 անձ**	**2 անձ**	**13 անձ**	**24 անձ**

Պիլոտի արդյունքները համեմատվել են ըստ տարիքային խմբերի և ըստ հաշմանդամության տեսակի:

0-3 տարիքային խումբ. դիտարկվել է մեկ երեխա, տեսողական խնդիրներով: Ըստ ՀՄԴ 10[6]-ի, երեխայի հիմնական հիվանդության դասը 7-րդ, ենթադասը՝ H18, ունի եղջերենու բնածին պղտորում: Ուղեկվող հիվանդություններ չեն նշվել: Երեխան ունի «հաշմանդամ երեխա» կարգավիճակ ըստ գործող չափորոշիչների:

[6] *ԱՀԿ Հիվանդությունների միջազգային դասակարգիչ 10-րդ թողարկում, որի հիման վրա տրվում են հիվանդությունների ախտորոշումները:*

Ընդհանուր հարցաշարով գնահատման դեպքում երեխայի մոտ արձանագրվել են սահմանափակումներ հետևյալ ծածկագրերում[7].

- s298-ում՝ 3,
- b210-ում՝ 2
- d166-ում՝ – 4
- d 445, d 450 և d455 – ում՝ 3
- d510, d520, d540, d550 – ում՝ 3

Երեխայի ֆունկցիոնալ սահմանափակման աստիճանը գնահատվել է 12%, կամ թեթև աստիճանի: Միջավայրային գործոններից երեխայի համար գնահատվել են

- e110 – 1
- e115, e120 e 125 – 3
- e135 – 2
- e580 -1
- e585 -2

Ֆոկուս արձանագրությամբ երեխայի մոտ գրանցվել են հետևյալ խնդիրները.

- s220, s230, b210 -3
- d110 - 4
- d120 - 1
- d130 - 4
- d131 և d132 -3
- d133 -2
- d155 -3
- d210 -3
- d335 -1
- d415 -3
- d450 և d455 – ում՝ 3
- d510, d520, d540, d550 – ում՝ 3
- d920 -3

Երեխայի ֆունկցիոնալ սահմանափակման աստիճանը գնահատվել է 46%, կամ միջին աստիճանի: Միջավայրային գործոններից երեխայի համար գնահատվել են հետևյալ ծածկագրերը՝

- e110 – 1
- e115, e125, e130 – 3
- e140 – 2
- e575 -1
- e585 -2

Եթե տվյալ երեխայի համար հաշվարկվի լրամշակված ալգորիթմը, որի համար պետք է հիմք լինեն 15 վճռորոշ ծածկագրեր, ապա տվյալ երեխայի ֆունկցիոնալության սահմանափակման աստիճանը կկազմի՝ 55%, կամ ծանր ֆունկցիոնալ սահմանափակում:

[7] *Ծածկագրերի բառարանը բերված է հավելված 2-ում*

Տվյալ պարագայում լրամշակված մոտեցումն առավել ճիշտ է արտացոլում երեխայի ֆունկցիոնալ նկարագիրը և նրան անհրաժեշտ ծառայությունների ոլորտները:

3-6 տարեկանների խումբ. Այս խմբում դիտարկվել են երկու երեխաներ՝ մտավոր խնդիրներով: ՀՄԴ-ով երկու դեպքում էլ ախտորոշումը նույնն է՝ մտավոր զարգացման խորը հապաղում: Հիմնական հիվանդությունը 5-րդ դաս, ենթադասը՝ F72, ուղեկցվող հիվանդությունը՝ Մուլ, տետրապարեզ, հիվանդության դասը՝ 6-րդ, իսկ ենթադասը՝ G80.1: երկու երեխաները՝ տղա և աղջիկ, 5 տարեկան են:

Ընդհանուր հարցաշարով՝ մարմնի կառուցվածքի ծածկագրերում երեխաների մոտ ոչ մի խնդիր չի արձանագրվել: Օրգանիզմի ֆունկցիաներում՝ b1 ծածկագրերում գրեթե բոլոր ծածկագրերում նկատվել են խնդիրներ, b310-ում՝ ծանր և խորը խնդիր, b798-ում խորը խնդիր: d-ծածկագրերում, բոլորում գրանցվել են սահմանափակումներ: Երկու երեխաների համար ամփոփված ֆունկցիոնալ սահմանափակման աստիճանը կազմել է 60-62%, կամ ծանր սահմանափակում:

Ֆոկուս արձանագրությունով երկու երեխաների մոտ գնահատվել է s110 ծածկագիրը՝ 3 և 4 որակիչներով: s/b/d բոլոր ծածկագրերով հաշվարկված ֆունկցիոնալ սահմանափակման ամփոփ միավորը երեխաներից մեկի մոտ գնահատվել է 68%, իսկ մյուսի մոտ՝ 80%: Եթե այս երեխաների համար կիրառվի լրամշակված ալգորիթմը, ապա առաջինի միավորը կկազմի 76 իսկ երկրորդինը՝ 88 տոկոս: Վերջին լրամշակված մոտեցումը կրկին առավել ճիշտ է արտահայտել երեխաների կարիքները:

Միջավայրային գործոններից այս երեխաների համար գնահատվել են հետևյալ խոչընդոտները[8]՝

Գծապատկեր 1: 3-6 տարիքային խումբ, մտավոր խնդիրներ ունեցող երեխաների ֆունկցիոնալության միջավայրային խոչընդոտներն ըստ խոչընդոտի որակիչների, միավոր

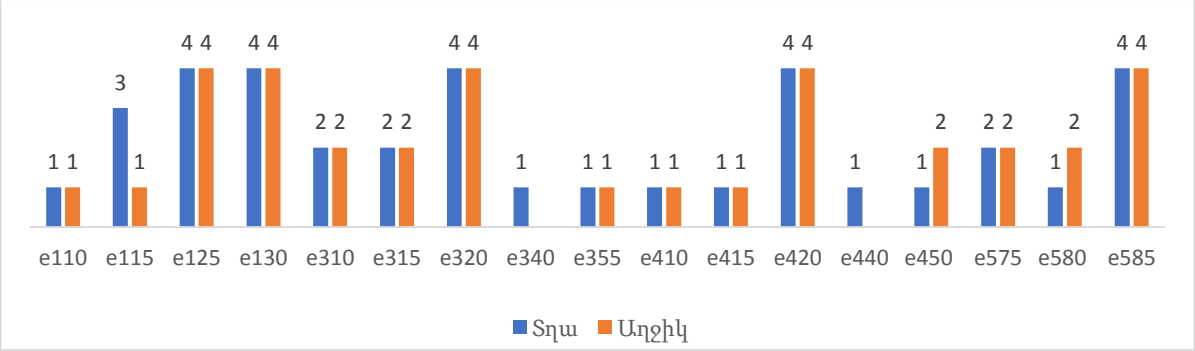

6-15 տարեկանների խումբ. այս տարիքային խմբից պիլոտին մասնակցել են 6 անձ՝

2-ական լսողական, մտավոր և հենաշարժական խնդիրներով: Երկու աղջիկ և 4 տղա:

[8] Ծածկագրերի բառարանը բերված է հավելվածում

Ընդհանուր և ֆոկուս հարցաշարերով այս վեց երեխաների գնահատման արդյունքները ցույց են տալիս, որ ֆոկուս հարցաշարը հնարավորություն է տալիս առավել ամբողջական դիտարկել և վերհանել ինչպես ֆունկցիոնալության հետ կապված խնդիրները, այնպես էլ միջավայրային գործոնների ազդեցությունը: Ստորև ներկայացվում է պիլոտի արդյունքների համեմատական ըստ հաշմանդամության տեսակների:

Լսողական խնդիրներ ունեցողների գնահատման արդյունքները

Լսողական խնդրով պիլոտին մասնակցած երկու երեխաները՝ 10 և 14 տարեկան, աղջիկ և տղա, Մարի Իզմիրլյան մանկատան սաներ էին: Շատ խորը հաշմանդամություն ունեին:

Գործող չափորոշիչով երկուսն էլ հավասար կարգավիճակ ունեն՝ «հաշմանդամ երեխա»: Ընդհանուր հարցաշարով և ֆոկուս հարցաշարով գնահատման արդյունքները նույնպես ցույց են տալիս, որ այս երեխաները ունեն շատ լուրջ ֆունկցիոնալ սահմանափակումներ: Այդուհանդերձ, ֆոկուս հարցաշարով գնահատումը վեր է հանում առավել խորը, դետալացված պատկեր, իսկ ֆունկցիոնալության սահմանափակման ընդհանուր միավորի ալգորիթմի հաշվարկում ֆիքսված 15 ծածկագրեր ներառելու պարագայում, երկու երեխաների մոտ արձանագրվում է 100 տոկոս ֆունկցիոնալության խանգարում, մինչդեռ ընդհանուր հարցաշարով և նախորդ ալգորիթմով նրանք ստանում էին 57 և 48 տոկոս ֆունկցիոնալ սահմանափակում: Իրականում այդ երեխաները ոչինչ անել չէին կարողանում:

Ընդհանուր հարցաշարով գնահատվել են, բոլոր այն b ծածկագրերը, որոնք ընտրվել էին հարցաշարում և գնահատվում են բոլոր դեպքերի համար: Ֆոկուս հարցաշարում երեխաների մոտ գնահատվել են միայն b230 -Լսողության ֆունկցիաները և b310- Ձայնային ֆունկցիաները: b235. Անդաստակային (վեստիբուլյար ապաատի) ֆունկցիաները և S260. Ներքին ականջի կառուցվածքը պիլոտի ժամանակ չի գնահատվել: Փոխարենը, նոր հարցաշարով առավել մեծ ուշադրություն է դարձվում d ծածկագրերին՝ գործունություն և մասնակցություն ոլորտին:

Գծապատկեր 2: Խնդիրներ օրգանիզմի ֆունկցիաներ b ծածկագրերում, Լսողական խնդիրներ, 6-15 տարիքային խումբ

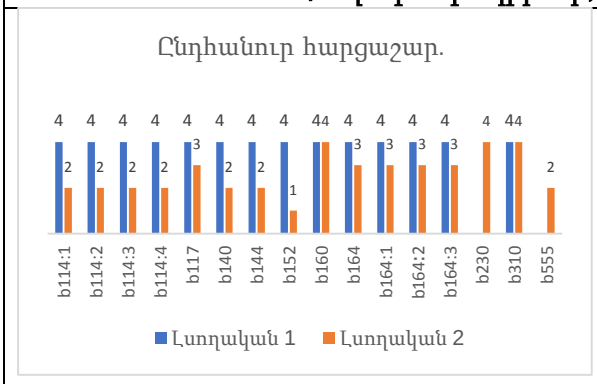

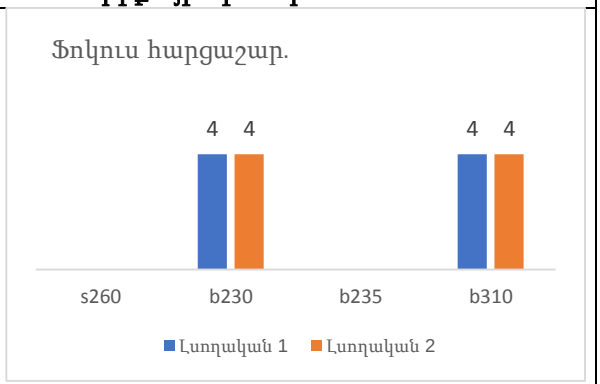

Գծապատկեր 3. Խնդիրներ գործունեություն և մասնակցություն d ծածկագրերում, լսողական խնդիրներ, 6-15 տարիքային խումբ

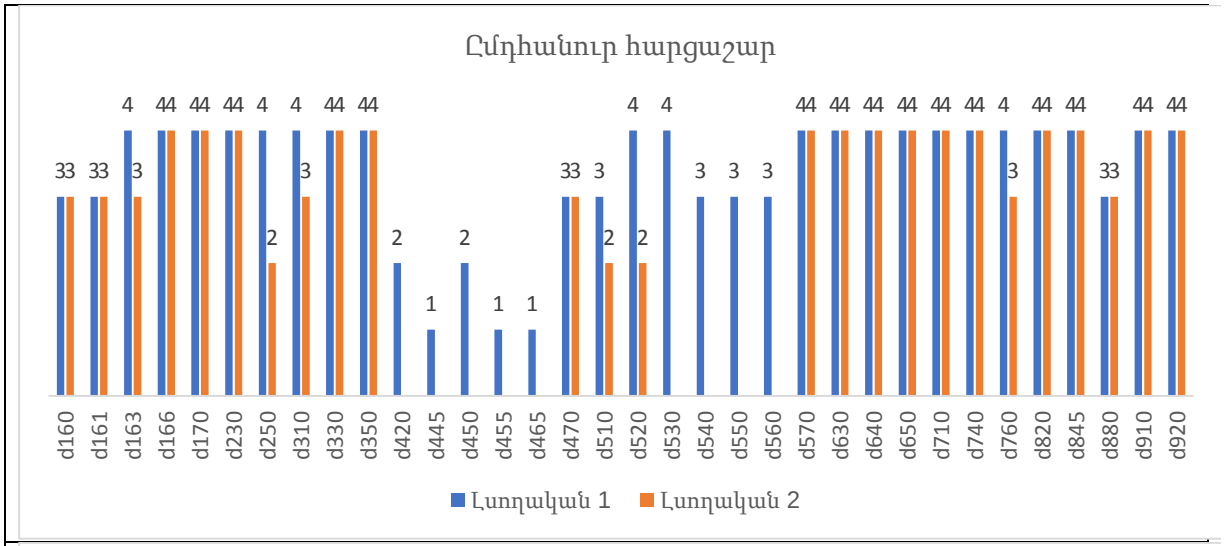

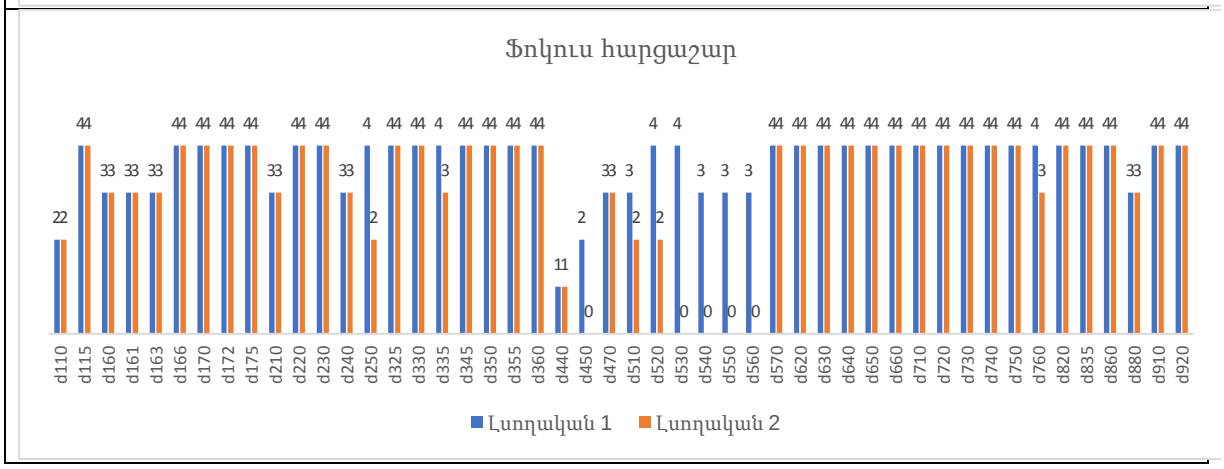

Ալգորիթմի հաշվարկի մեջ ընդհանուր հարցաշարի կիրառման ժամանակ հաշվի են առնվել բոլոր գնահատված ծածկագրերը, ֆոկուս հարցաշարով ընտրված 28 վճռորոշ ծածկագրերը, իսկ երրորդ տարբերակով՝ s/b/d ծածկագրերից ընտրվել են վճռորոշ 15 ծածկագրեր:

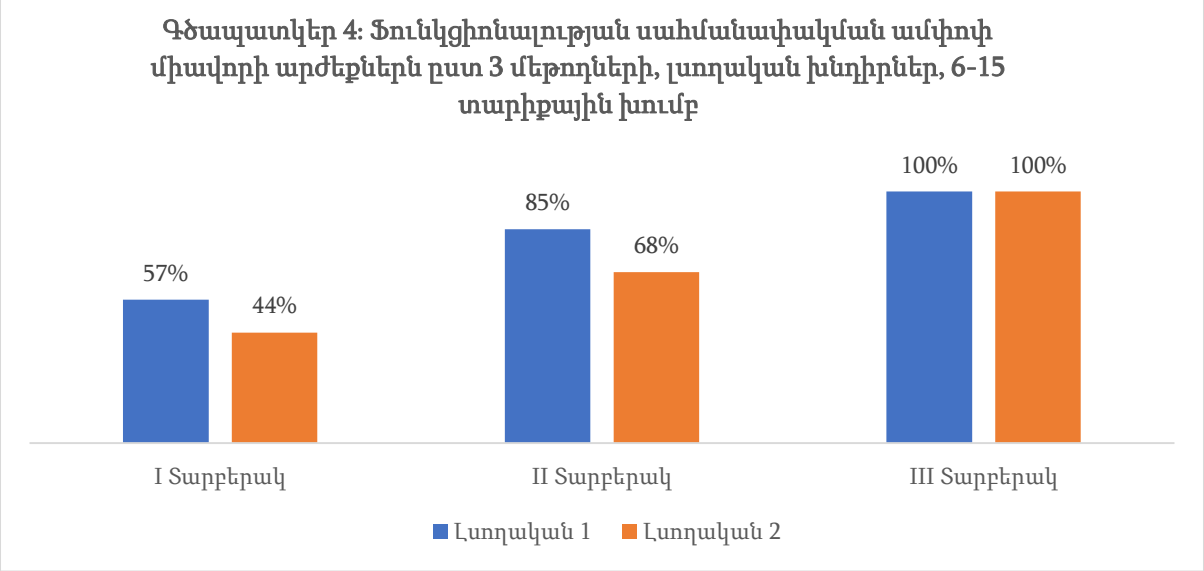

Միջավայրային գործոնների գնահատականը երկու դեպքում էլ գրեթե նույնն է

Գծապատկեր 5: Միջավայրային խոչընդոտները, Լսողական խնդիրներ, 6-15 տարիքային խումբ

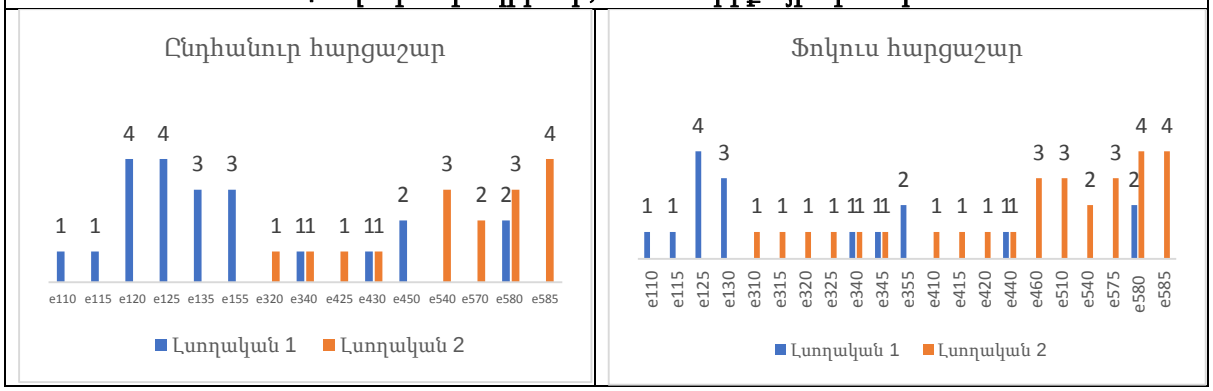

Մտավոր խնդիրներ ունեցողների գնահատման արդյունքները

Պիլոտի ժամանակ գնահատվել են երկու տղաներ՝ 13 և 14 տարեկան: Երկու տղաների մոտ էլ մարմնի կառուցվածքի հետ կապված խնդիրներ չեն գրանցվել ոչ ընդհանուր և ոչ ֆոկուս հարցաշարով:

Օրգանիզմի ֆունկցիաներում ֆոկուս հարցաշարը հնարավորություն է տալիս ավելի մանրամասն գնահատել երեխաների մտավոր, ճանաչողական ու ինտելեկտուալ ֆունկցիաները: Միևնույն ժամանակ հարկ է նշել, որ տղաները ունեին թեթև կամ միջին ֆունկցիոնալ սահմանափակումներ:

Գծապատկեր 6: Խնդիրներ օրգանիզմի ֆունկցիաներ b ծածկագրերում, Մտավոր խնդիրներ, 6-15 տարիքային խումբ

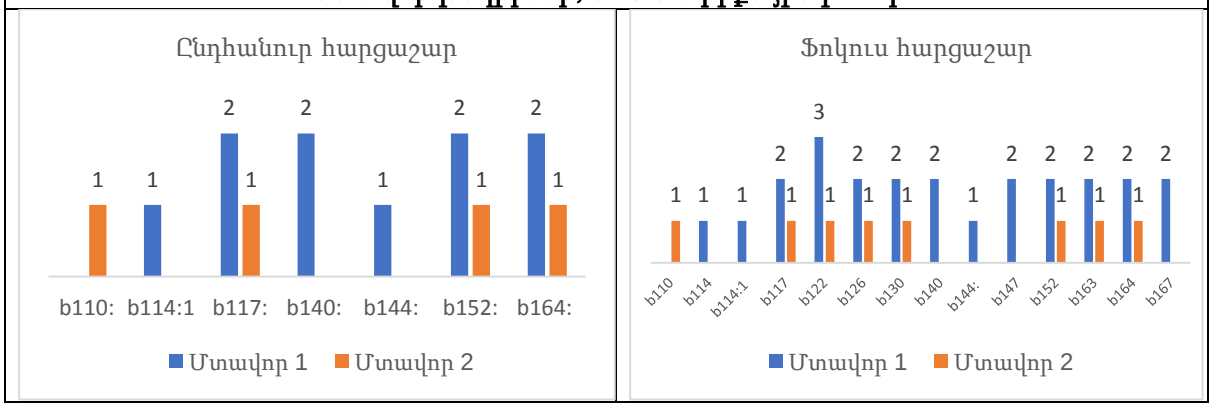

Գործունեություն և մասնակցություն d ծածկագրեր ավելի շատ գնահատվել են ֆոկուս հարցաշարով:

Գծապատկեր 7: Խնդիրներ գործունեություն և մասնակցություն d ծածկագրերում, մտավոր, 6-15 տարիքային խումբ

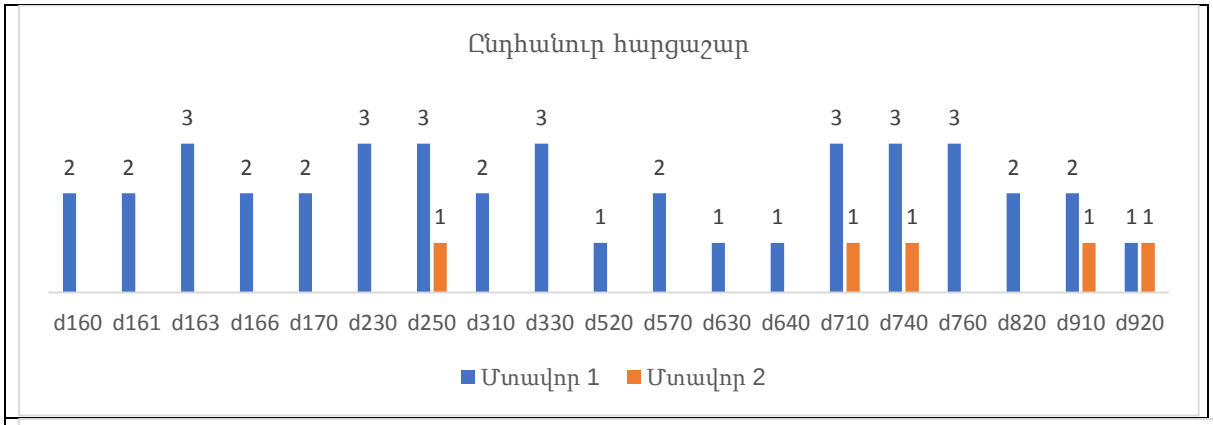

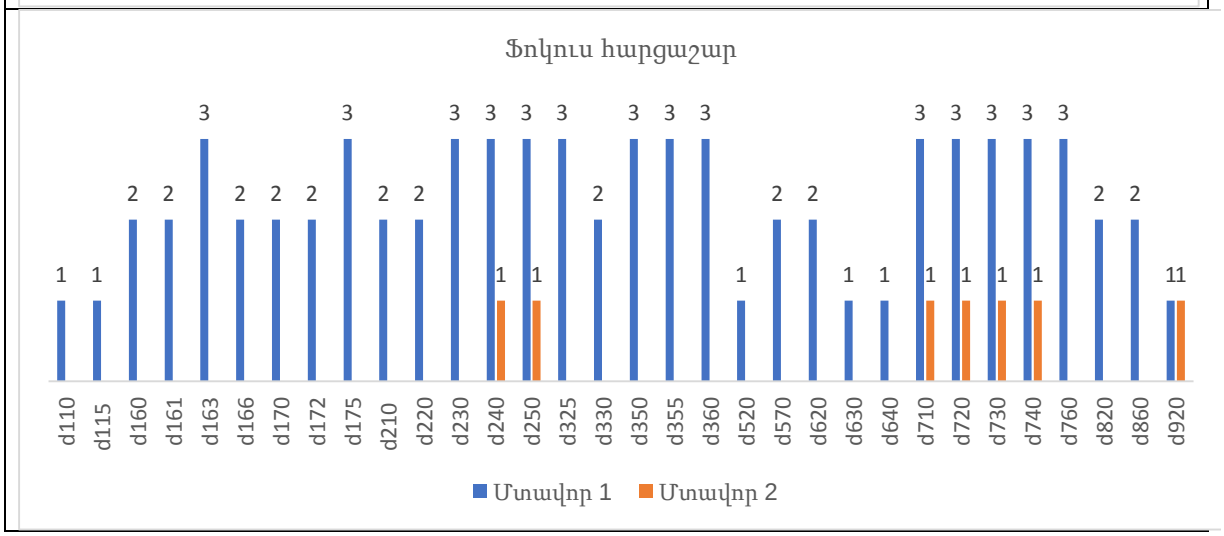

Ալգորիթմի հաշվարկի մեջ ընդհանուր հարցաշարի կիրառման ժամանակ հաշվի են առնվել բոլոր գնահատված ծածկագրերը, ֆոկուս հարցաշարով ընտրված 33 վճռորոշ ծածկագրերը, իսկ երրորդ տարբերակով՝ s/b/d ծածկագրերից ընտրվել են վճռորոշ 25 ծածկագրեր:

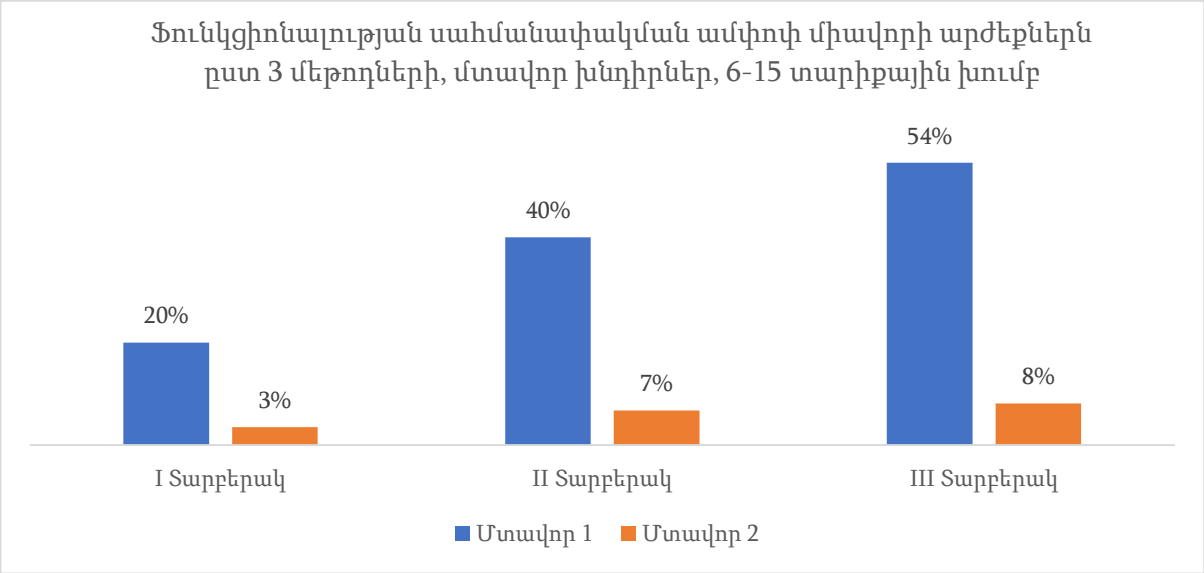

Գնահատման արդյունքը ցույց է տալիս, որ վերջին մոտեցումն առավել ճիշտ է գնահատում անձի խնդիրները և ապահովում ծառայությունների ստացումը: օրինակ, եթե կիրառվեր առաջին տարբերակը, ապա տղաներից երկրորդը հաշմանդամության կարգավիճակ չէր ստանա և չէր կարողանա ստանալ անհրաժեշտ ծառայությունները:

Միջավայրային գործոնների բացասական ազդեցությունը ստացել է հետևյալ պատկերը՝

Գծապատկեր 9: Միջավայրային խոչընդոտները e ծածկագրերում, մտավոր, 6-15 տարիքային խումբ

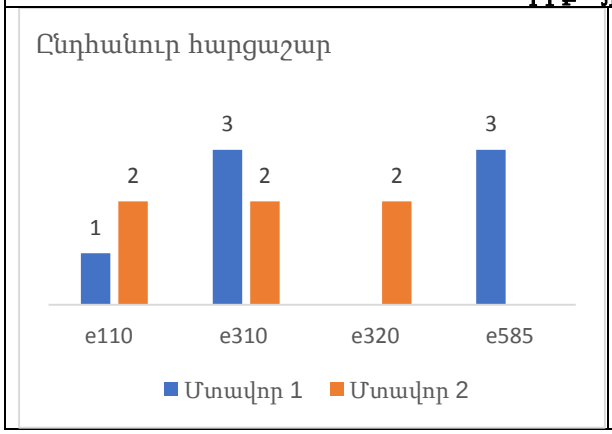

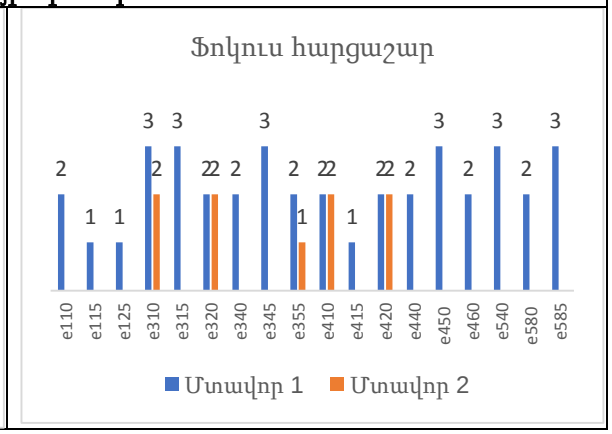

Հենաշարժական խնդիրներ ունեցողների գնահատման արդյունքները.

Հենաշարժական խնդիրներով գնահատվել են մեկ աղջիկ և մեկ տղա՝ երկուսն էլ 12 տարեկան:

Ընդհանուր հարցաշարով մարմնի կառուցվածքներում խանգարում գրանցվել է միայն հենաշարժական խնդիր ունեցող մեկ երեխայի համար՝ s798-4:

Ֆոկուս հարցաշարը ցույց է տվել խնդիրներ 4-5 ծածկագրերում.

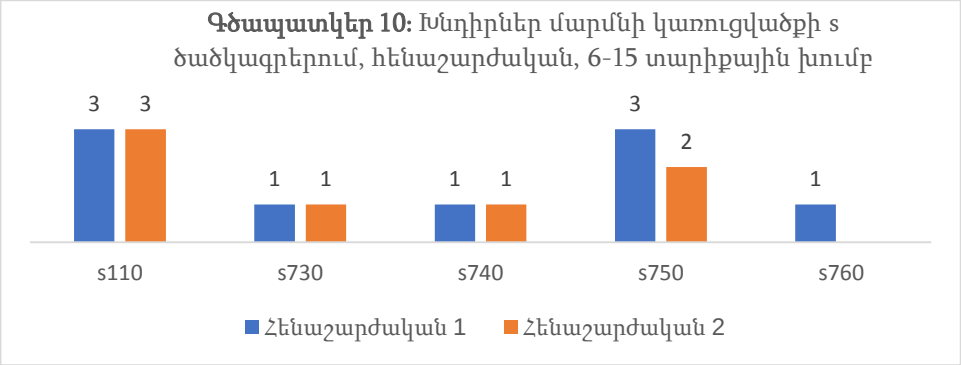

Օրգանիզմի ֆունկցիաներում ֆոկուս հարցաշարը հնարավորություն է տալիս ավելի մանրամասն դիտարկել հոդերի ու մկանների ֆունկցիաները, ինչն առավել կարևոր է հենաշարժական խնդիրների դեպքում, քան գիտակցական ու ճանաչողական ֆունկցիաները, որոնք գնահատվել են ընդհանուր հարցաշարով, դուրս թողնելով այն կարևոր ոլորտները որոնք անհրաժեշտ են տվյալ խնդրի դեպքում անձին լիարժեք

գնահատելու համար: Բացի այդ b798 ծածկագիրը, ոչ մի տեղեկատվություն չի տալիս, քանի որ այն պետք է կիրառվի այն դեպքերում միայն, երբ ՖՄԴ ծածկագրերի մեջ չի գտնվել այն ծածկագիրը, որը թույլ կտա գնահատել տվյալ անձին: Իսկ այս պարագայում ֆոկուս հարցաշարով հնարավոր է եղել գնահատել երեխաների մոռ առկա ֆունկցիոնալ սահմանափակումները:

Գծապատկեր 11: Խնդիրներ օրգանիզմի ֆունկցիաներ b ծածկագրերում, հենաշարժական, 6-15 տարիքային խումբ

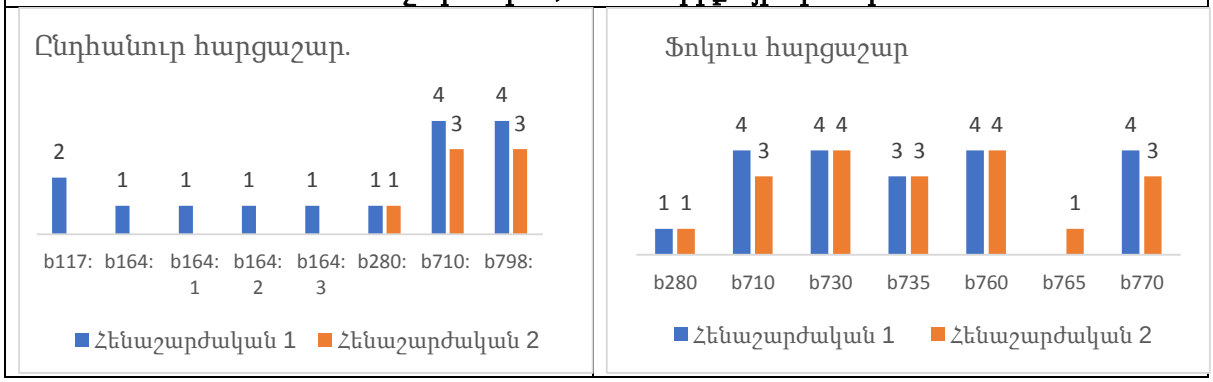

Գործունեություն և մասնակցություն ծածկագրերում ֆոկուս հարցաշարով կրկին գնահատվել են ավելի մեծ թվով ծածկագրեր, սակայն, ի տարբերություն ընդհանուր հարցաշարով տեղեկատվության ամփոփման մեթոդի, այստեղ ալգորիթմի հաշվարկում մասնակցել են միայն այն ծածկագրերը, որոնք առավել շատ են առնչվում հենաշարժողական խնդիրներին: Այդ լայն ցանկից, ալգորիթմի հաշվարկում ներառվել են 15 ծածկագրեր, որպեսզի ալգորիթմի բանաձևում ներառվելիք ծածկագրերի ընդհանուր թիվը չգերազանցի 25-ը:

Գծապատկեր 12: Խնդիրներ գործունեություն և մասնակցություն d ծածկագրերում, հենաշարժական, 6-15 տարիքային խումբ

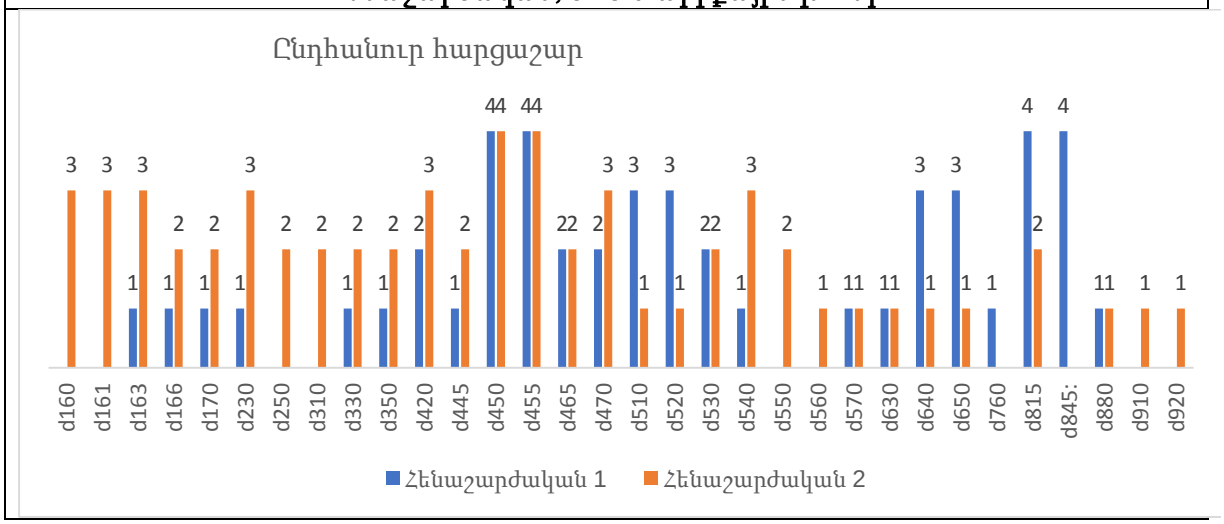

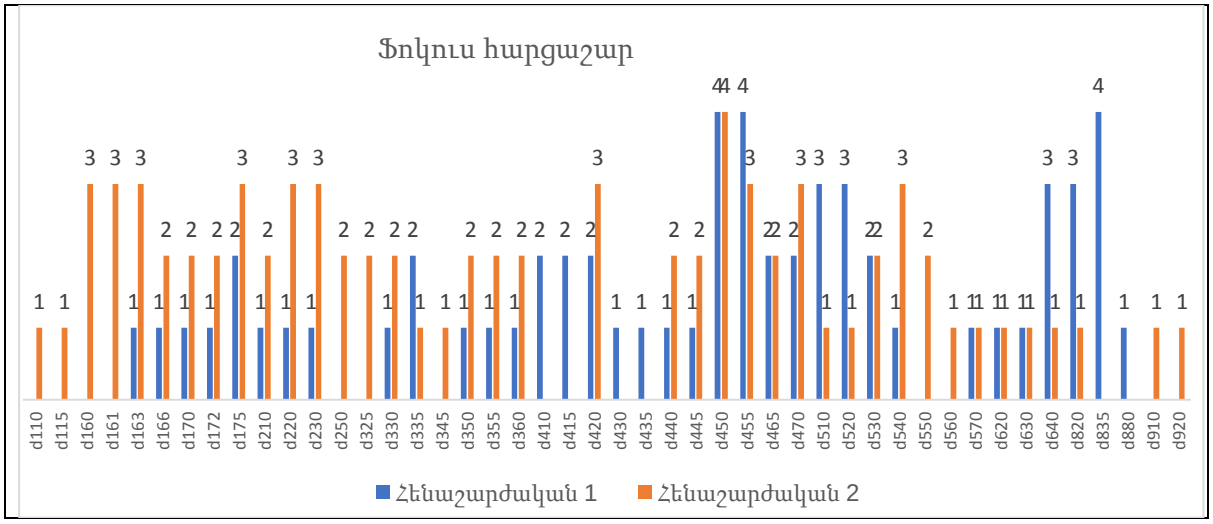

Ալգորիթմի հաշվարկում երկու դեպքում էլ ներառվում են միայն s/b/d ծածկագրերը, քանի որ միջավայրային գործոնների գնահատումը շատ սուբյեկտիվ է և չի կարող դեռ հիմք հանդիսանալ անձի ֆունկցիոնալ սահմանափակման համար; Այդ գործոնները հիմք են հանդիսանում ծառայությունների փաթեթի երաշխավորման ժամանակ:

Գծապատկեր 13: Միջավայրային խոչընդոտները e ծածկագրերում, հենաշարժական, 6-15 տարիքային խումբ

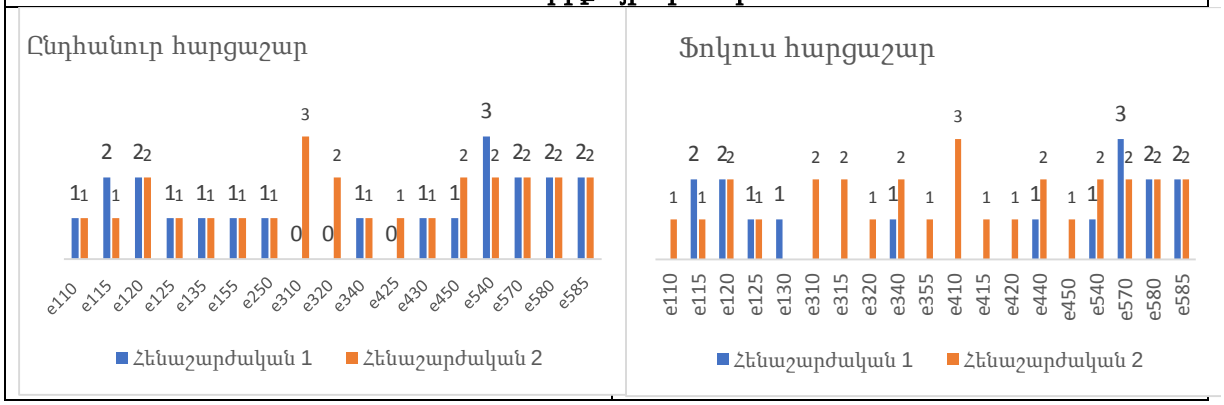

Գնահատման արդյունքների հիման վրա հաշվարկված ընդհանուր միավորը այս երեխաների համար ցույց է տալիս, որ ֆոկուս հարցաշարերով գնահատման և ալգորիթմի հաշվարկի համար միայն վճռորոշ ծածկագրերի կիրառման և հատկապես բանաձևում ներառվող վճռորոշ ծածկագրերի կայուն սահմանաչափի պարագայում գնահատման արդյունքները շատ ավելի ճիշտ են ներկայացնում երեխաների խնդիրները և ֆունկցիոնալ սահմանափակման աստիճանը, ծառայությունների փաթեթի որոշման համար;

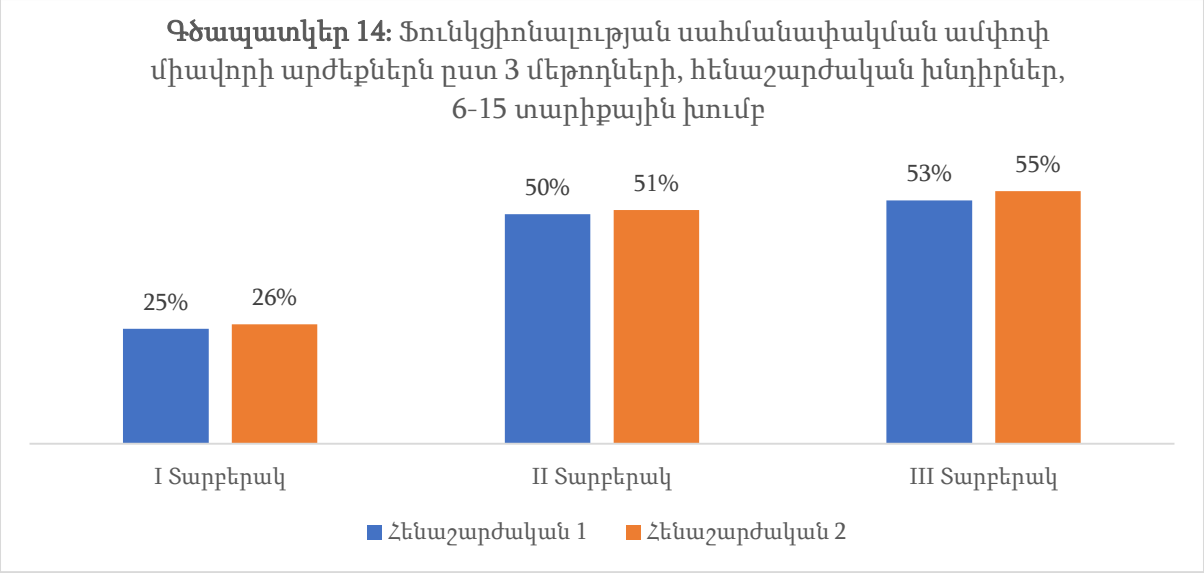

15-18 տարեկանների խումբ.

Այս խմբում գնահատվել են երկու դեռահաս՝ տղա և աղջիկ՝ մտավոր և հենաշարժական խնդիրներով:

Այս դեպքում ևս գնահատման արդյունքների համեմատությունը ցույց տվեց, որ ֆոկուս հարցաշարը հնարավորություն է տալիս շատ ավելի մանրամասն բացահայտել անձի ֆունկցիոնալության խնդիրները՝ ուժեղ և թույլ կողմերը և միջավայրային խոչընդոտները:

Միևնույն ժամանակ ալգորիթմի հաշվարկը ֆիքսված ծածկագրերի քանակով՝ 25 ծածկագրեր մտավոր և հենաշարժական խնդիրների համար. սակայն վճռորոշ ծածկագրերի ցանկից տվյալ անձի համար առավել կարևոր ծածկագրերի ընտրության հնարավորությամբ, թույլ է տալիս հաշվարկել անձի ֆունկցիոնալության սահմանափակման առավել ճշգրիտ միավոր:

Ստորև գծապատկերները համեմատում են ընդհանուր և ֆոկուս հարցաշարերով ստացված գնահատման արդյունքները իսկ վերջում ներկայացված է 3 մոտեցումներով ալգորիթմի հաշվարկի արդյունքը:

Գծապատկեր 15: Խնդիրներ օրգանիզմի ֆունկցիաներ b ծածկագրերում, մտավոր, 15-18 տարիքային խումբ

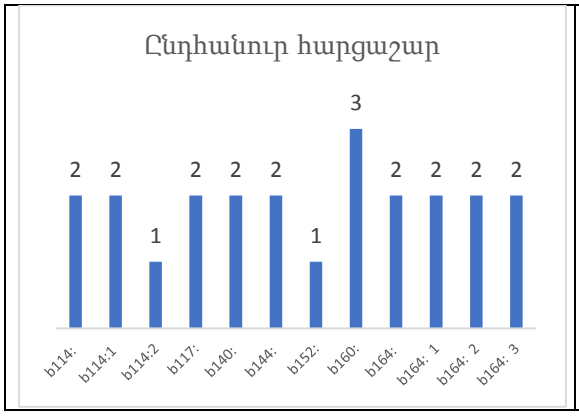

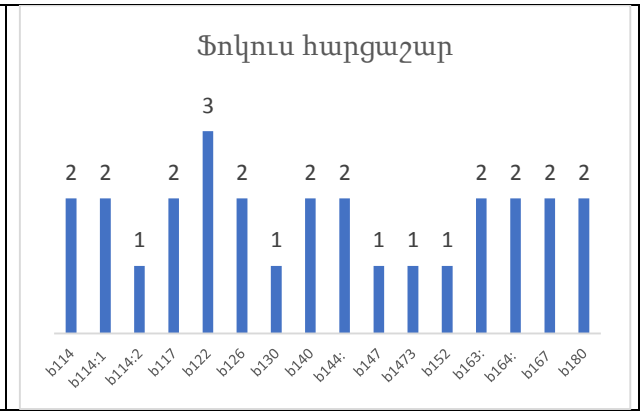

Գծապատկեր 16: Խնդիրներ մարմնի կառուցվածքում և օրգանիզմի ֆունկցիաներ b ծածկագրերում,
հենաշարժական, 15-18 տարիքային խումբ

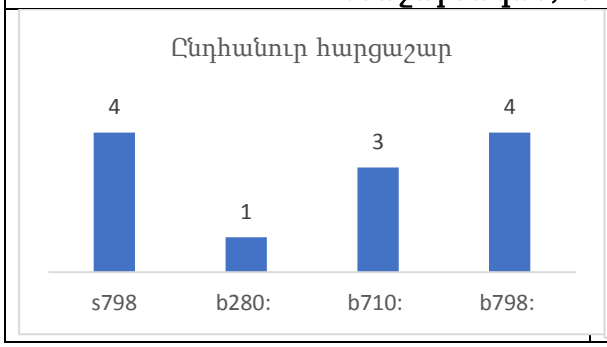

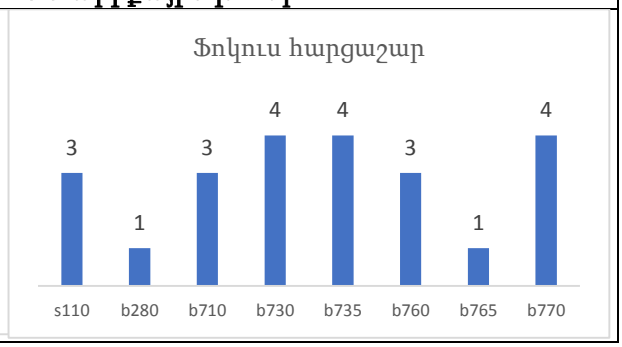

Գծապատկեր 17: Խնդիրներ գործունեություն և մասնակցություն d ծածկագրերում,
մտավոր, 15-18 տարիքային խումբ

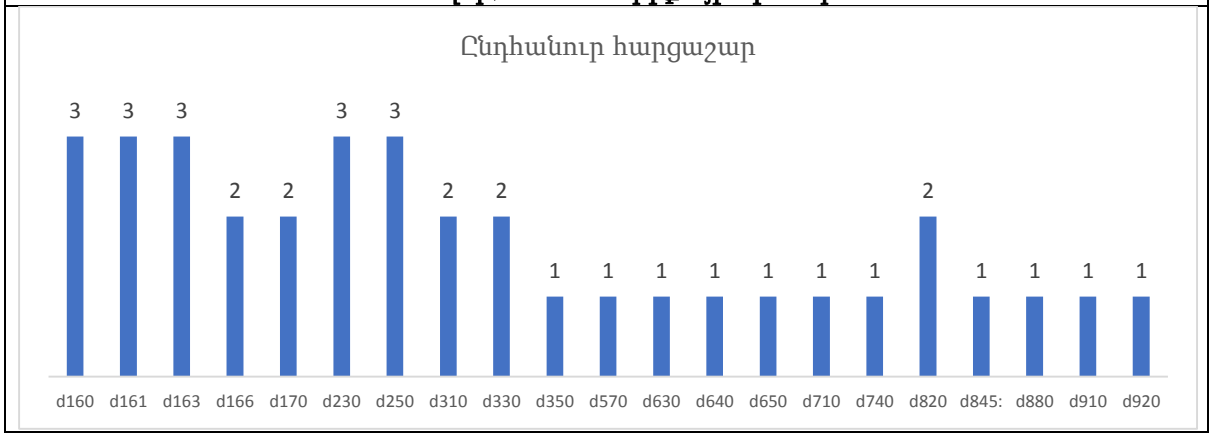

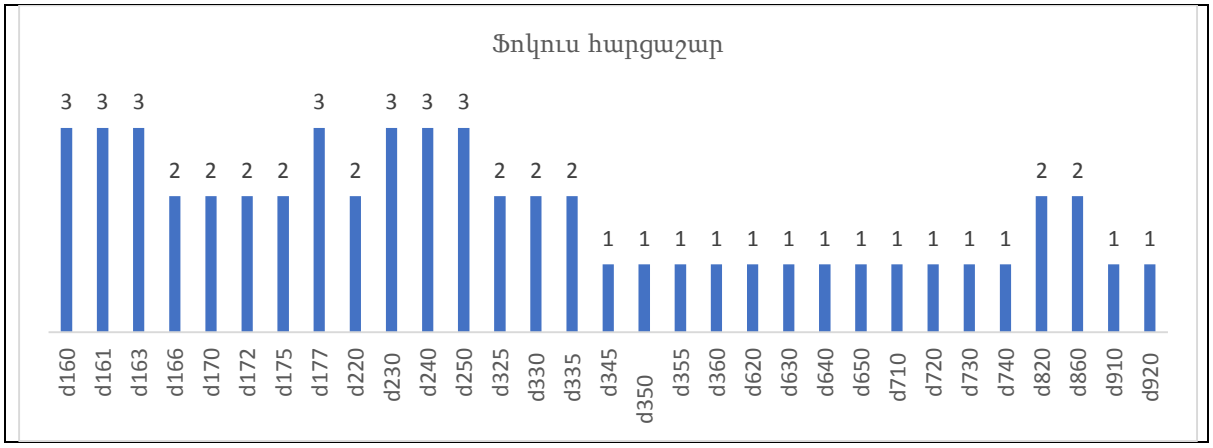

Գծապատկեր 18: Խնդիրներ գործունեություն և մասնակցություն d ծածկագրերում, հենաշարժական, 15-18 տարիքային խումբ

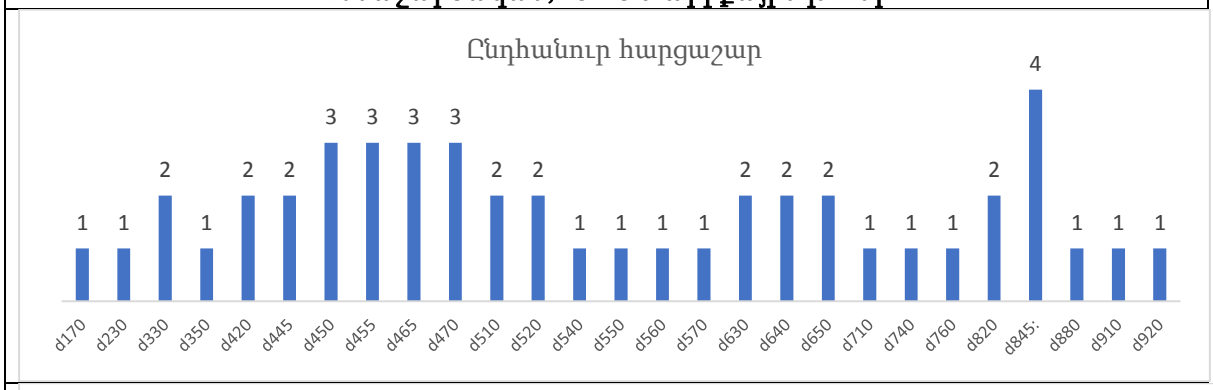

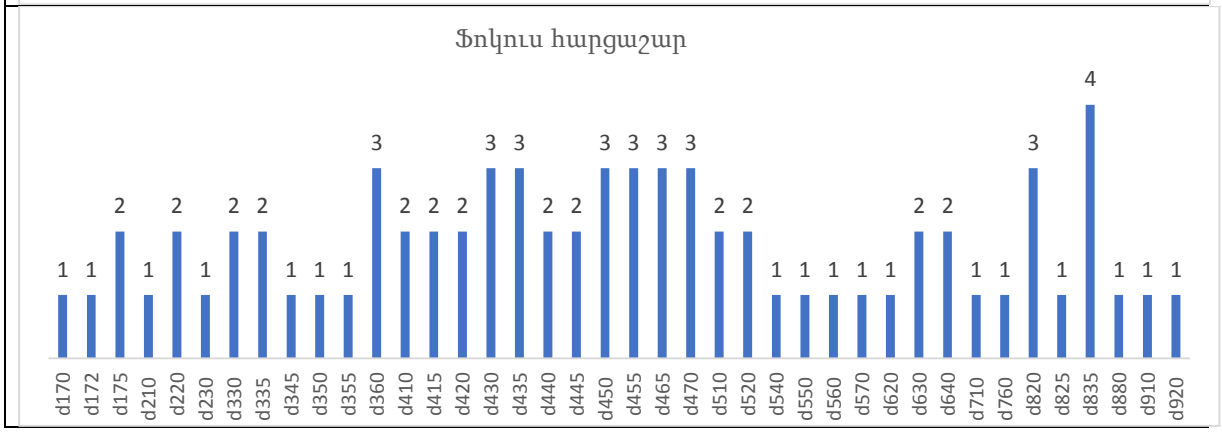

Գծապատկեր 19: Միջավայրային խոչընդոտները e ծածկագրերում, մտավոր, 15-18 տարիքային խումբ

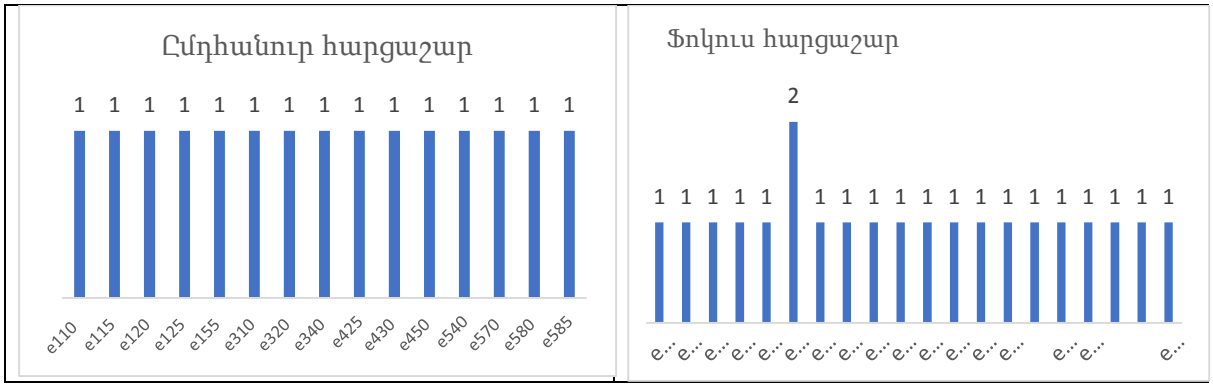

Գծապատկեր 20: Միջավայրային խոչընդոտները e ծածկագրերում, հենաշարժական, 15-18 տարիքային խումբ

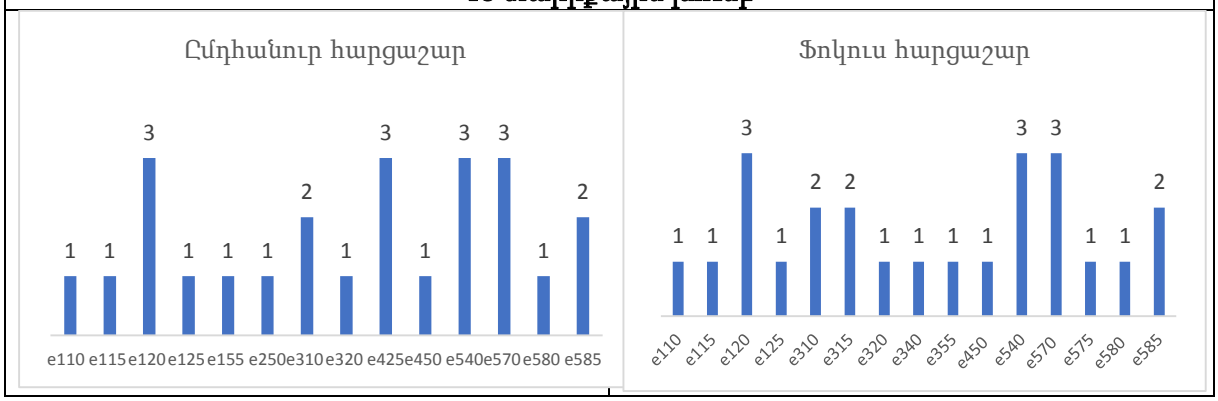

Գծապատկեր 21: Ֆունկցիոնալության սահմանափակման ամփոփ միավորը

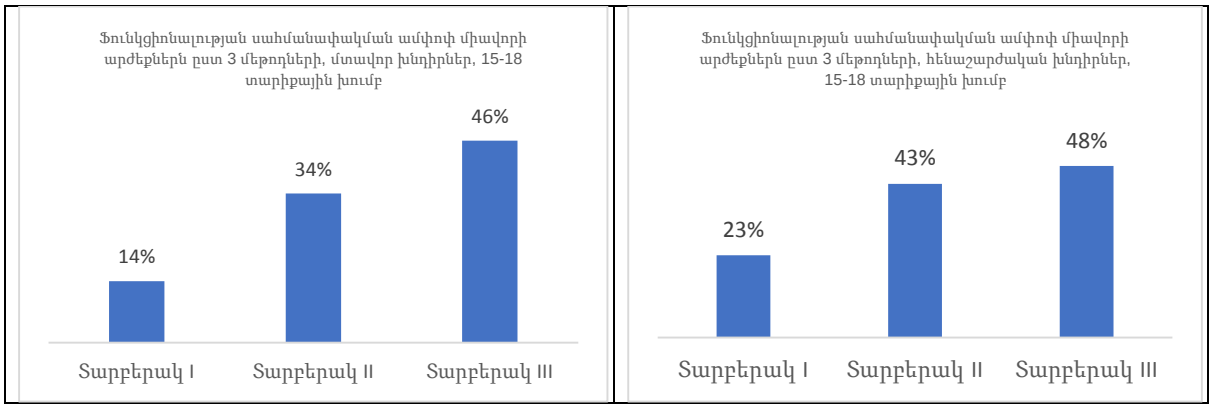

0-18 տարիքային խմբի համար գնահատման արդյունքները ցույց են տալիս, որ գործող չափորոշիչով միայն հաշմանդամ երեխա կարգավիճակը հնարավորություն չի տալիս նկատելու երեխաների առանձնահատկությունները՝ ըստ կարիքի և ծանրության աստիճանի: Մինչդեռ ժամանակ լրամշակված ալգորիթմը հնարավորություն է տալիս դուրս բերել ֆունկցիոնալ սահմանափակման առավել ճիշտ աստիճանը և սահմանել ծառայությունների առավել նպատակային փաթեթ:

Աղյուսակ 2: 0-18 տարիքային խմբի համար գործող և փորձարկվող գնահատման մոտեցումների համեմատությունը

Փորձաքննված անձ	Հաշմանդամության խումբը գործող չափորոշիչներով	Ալգորիթմի հաշվարկ՝ ֆունկցիոնալ սահմանափակման աստիճան		
		Տարբերակ 1	Տարբերակ 2	Տարբերակ 3
0-3 տարիքային խումբ	Հաշմանդամ երեխա	12%	46%	55%
3-6 տարիքային խումբ				
Մտավոր 1	Հաշմանդամ երեխա	60%	68%	76%
Մտավոր 2	Հաշմանդամ երեխա	62%	80%	88%
6-14 տարիքային խումբ				
Մտավոր 1	Հաշմանդամ երեխա	20%	40%	54%
Մտավոր 2	Հաշմանդամ երեխա	3%	7%	8%
Լսողական 1	Հաշմանդամ երեխա	57%	85%	100%
Լսողական 2	Հաշմանդամ երեխա	44%	68%	100%
Հենաշարժական 1	Հաշմանդամ երեխա	25%	50%	53%
Հենաշարժական 2	Հաշմանդամ երեխա	26%	51%	55%
15-18 տարիքային խումբ				
Մտավոր	Հաշմանդամ երեխա	14%	34%	46%
Հենաշարժական	Հաշմանդամ երեխա	23%	43%	48%

18 + տարեկանների խումբ.

18-ից բարձր տարիքային խմբից փորձարկմանը մասնակցել են 13 անձ՝ 7 տղամարդ, 6 կին, ընդ որում կանայք հիմնականում քրոնիկ հիվանդություններ ունեցողներն էին:

Աղյուսակ 3: 2018 թվականի դեկտեմբերի 4-7-ը ռետրոսպեկտիվ փորձաքննության մասնակցած 18-ից բարձր տարեկանները

	Տղամարդ	Կին	Ընդամենը
հենաշարժական	**2**		**2**
մտավոր	**1**	**1**	**2**
լսողական	**1**		**1**
տեսողական	**2**		**2**
քրոնիկ	**1**	**5**	**6**
իմունային		2	
հեմատոլոգիա	1	1	
սրտանոթային			
միզասեռական, երիկամային		2	
Ընդամենը	**7**	**6**	**13**

Մասնակիցները հավասարապես բաշխված էին նաև ըստ տարիքի՝ երիտասարդներ, միջին տարիքի և կենսաթոշակառուներ:

Ռետրոսպեկտիվ փորձաքննության արդյունքները ամփոփվել են ըստ երեք մոտեցումների՝ առաջին դեպքում հիմք է վերցվել Ընդհանուր հարցաշարը և

ֆունկցիոնալության սահմանափակման ամփոփ միավորը դուրս է բերվել 2017 թվականի փորձարկվող ալգորիթմի հիման վրա, երբ անձի համար գնահատված բոլոր ծածկագրերի որակիչների հանրագումարը բաժանվում է հարցաշարում առկա բոլոր ծածկագրերի առավելագույն որակիչների հանրագումարին: Երկրորդ մոտեցումը դիտարկում է ֆոկուս հարցաշարը և միայն վճռորոշ ծածկագրերում որակիչների հանրագումարի հարաբերությունը ընտրված բոլոր վճռորոշ ծածկագրերի որակիչների առավելագույն գումարին: Երրորդ մոտեցումը, որը դուրս է բերվել աշխատանքային խմբի և միջազգային փորձագետների քննարկումների արդյունքում դիտարկում է ֆոկուս հարցաշարում ընտրված վճռորոշ ծածկագրերը և ամեն անձի համար փոխարինելով 0 միավոր ստացած ծածկագիրը այն ծածկագրով, որը գնահատման արդյունքում ստացել է 4, 3 կամ 2 միավոր, մինչև լրանա տվյալ հաշմանդամության տեսակի համար սահմանված վճռորոշ ծածկագրերի առավելագույն քանակը. հենաշարժական, մտավոր խնդիրներ և քրոնիկ հիվանդություններ՝ 25 ծածկագիր, տեսողության և լսողության խնդիրներ՝ 15 ծածկագիր:

Ստացված արդյունքների ամփոփ պատկերը ցույց է տալիս, որ երրորդ մոտեցումն առավել ամբողջական է դուրս բերում անձի ֆունկցիոնալության սահմանափակման աստիճանը՝ հաշվի առնելով անձի ունեցած բոլոր դժվարություններն ու խնդիրները:

Գծապատկեր 22: Երեք մոտեցումներով պիլոտ փորձաքննության արդյունքների հիման վրա ֆունկցիոնալ սահմանափակման աստիճանի գնահատման արդյունքները ամփոփ պատկերը 18-ից բարձր տարիքային խումբ

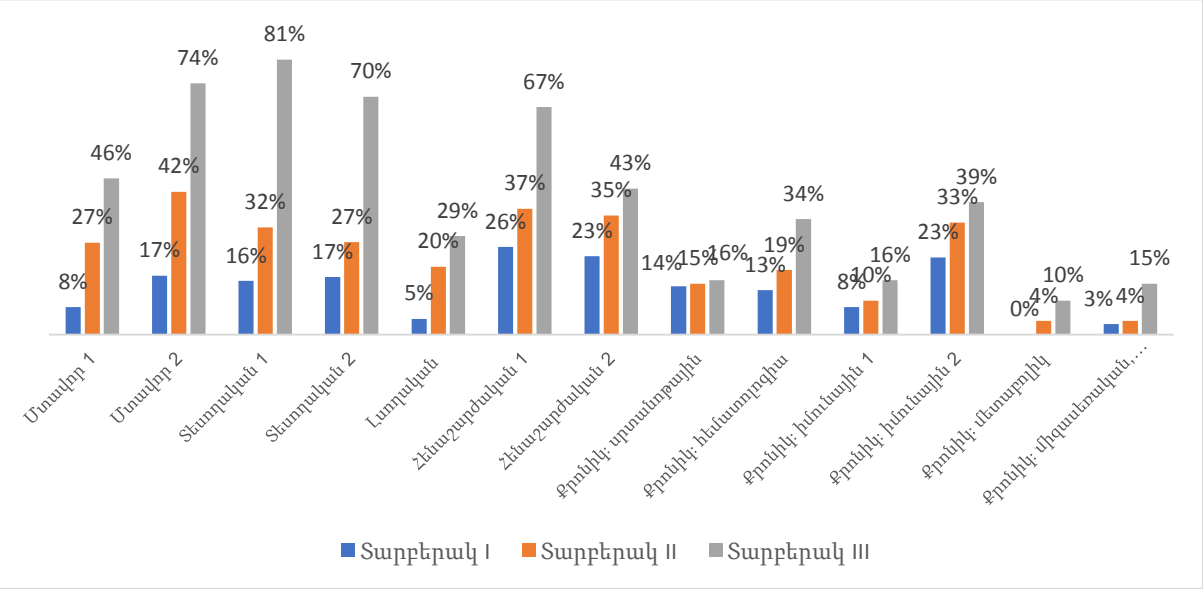

Այս տարիքային խմբի համար մանրամասն չենք ներկայացնում ընդհանուր և ֆոկուս հարցաշարերի համեմատության արդյունքներն ըստ ՖՄԴ ենթաոլորտների, ինչպես դա արվել է մինչև 18 տարեկանների համար, քանի որ պատկերը նույնն է. ֆոկուս հարցաշարը հնարավորություն է տալիս գնահատել տվյալ անձին առավել բնորոշ ծածկագրերը:

Քանի որ 18-ից բարձր տարիքային խմբի համար գործող չափորոշիչներով սահմանվում են հաշմանդամության խմբեր, երեք մոտեցումներով ստացված

ֆունկցիոնալության սահմանափակման աստիճանները համեմատվել են նաև այդ խմբերի հետ.

Աղյուսակ 4: Երեք մոտեցումներով պիլոտ փորձաքննության արդյունքների ամփոփ պատկերը 18-ից բարձր տարիքային խումբ

Փորձաքննված անձ	Հաշմանդամության խումբը գործող չափորոշիչով	Ալգորիթմի հաշվարկ՝ ֆունկցիոնալ սահմանափակման աստիճան		
		Տարբերակ I	Տարբերակ II	Տարբերակ III
Մտավոր 1	Երկրորդ խումբ	8%	27%	46%
Մտավոր 2	Երկրորդ խումբ	17%	42%	74%
Տեսողական 1	Առաջին խումբ	16%	32%	81%
Տեսողական 2	Առաջին խումբ	17%	27%	70%
Լսողական	Երկրորդ խումբ	5%	20%	29%
Հենաշարժական 1	Առաջին խումբ	26%	37%	67%
Հենաշարժական 2	Առաջին խումբ	23%	35%	43%
Քրոնիկ: սրտանոթային	Երկրորդ խումբ	14%	15%	16%
Քրոնիկ: հեմատոլոգիա	Երրորդ խումբ	13%	19%	34%
Քրոնիկ: իմունային 1	Երրորդ խումբ	8%	10%	16%
Քրոնիկ: իմունային 2	Երկրորդ խումբ	23%	33%	39%
Քրոնիկ: մետաբոլիկ	Չունի խումբ	0%	4%	10%
Քրոնիկ: միզասեռական, երիկամային	Երրորդ խումբ	3%	4%	15%

Առաջարկություններ

Ռետրոսպեկտիվ փորձաքննության արդյունքները ցույց տվեցին, որ անցումը ֆոկուս հարցաշարերի արդարացված է և հնարավորություն կտա առավել համապարփակ և ամբողջական գնահատել անձի կարիքները: Բացի այդ, առաջարկվող նոր ալգորիթմով առավել ճիշտ է դուրս բերվում անձի ֆունկցիոնալ սահմանափակման աստիճանը, ինչը կնպաստի ճիշտ որոշումների կայացմանը:

Ընդհանուր և ֆոկուս հարցաշարերի արդյունքների գնահատման համեմատությունը նույնպես ցույց է տալիս, որ ֆոկուս հարցաշարերով յուրաքանչյուր տեսակի հաշմանդամության կամ առողջական խնդրի դեպքում գնահատվում և դուրս են բերվում տվյալ անձին բնորոշ խնդիրները, որոնք և թույլ կտան առավել հասցեական սահմանելու անձին տրամադրվող աջակցությունը:

Պիլոտի արդյունքների հիման վրա աշխատանքային խումբը կարող է գնահատել նաև ամեն կոնկրետ դեպքի համար՝ ըստ գնահատված կարիքի, առաջարկվող և երաշխավորվող ծառայությունների փաթեթը:

Հավելվածներ

Հավելված 1

ԱՀԿ ՖՄԴ ներդրման շրջանակներում 2018 թվականի դեկտեմբերի 4-7 իրականացվող պիլոտ ծրագրի գործընթացի նկարագրություն

Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը ՄԱԿ-ի աջակցությամբ մշակել է հաշմանդամության գնահատման գործիքակազմ (ֆունկցիոնալության գնահատման հարցաշար, ինքնագնահատման թերթիկ), մեթոդական ուղեցույցեր այդ գործիքակազմով գնահատելու համար: 2017թ. նախարարությունն անցկացրել է փորձնական ծրագիր՝ կիրառելով մշակված գործիքները և մեթոդաբանությունը: Դրա արդյունքում վեր էին հանվել խնդիրներ, որոնք քննարկվել են փորձագետների հետ: վերջիններիս կողմից ներկայացվել են դրանց լուծման եղանակներ: որի արդյունքում գործիքները լրամշակվել են:

Միաժամանակ, նախարարությունը դիմել է Եվրամիության SOCIEUX+ ծրագրին՝ տեխնիկական աջակցություն ստանալու համար՝ ծանոթանալու այն երկրների փորձին, որոնք արդեն իսկ պետականորեն կիրառում են ՖՄԴ-ն հաշմանդամության գնահատման գործընթացում: Առաքելության շրջանակներում փորձագետների հետ համագործակցությամբ գործիքակազմը որոշակի խմբագրության է ենթարկվել: Լրամշակված գործիքակազմը (արձանագրություններ, վինետ, ընդհանուր հարցաթերթ) և մեթոդաբանությունը ևս անհրաժեշտ է փորձարկել:

Այսպիսով, նախարարությունը 2018թ. դեկտեմբերին կրկին իրականացրեց փորձնական ծրագիր՝ փորձարկելով մշակված 2 գործիքակազմն էլ: Նպատակն էր՝ հասկանալ 2 գործիքակազմերի դրական և բացասական կողմերը, վեր հանել խնդիրները և գտնել այն լավագույն (տեղայնացված) տարբերակը, որը համապատասխանում է մեր երկրի առանձնահատկություններին:

Մինչ փորձնական ծրագիրն սկսելը իրականացվել է գնահատող մասնագետների վերապատրաստում:

Նախարարությունը նոյեմբերի 29-30 կազմակերպել է հանդիպումներ համապատասխան գնահատմանը մասնակցող մասնագետների համար, ներկայացնելով նպատակները, գործիքները, մեթոդաբանությունը, այլ մանրամասներ, որոնք առնչվում են ծրագրի հետ:

Փորձնական ծրագիրն իրականացվել է ռետրոսպեկտիվ եղանակով: Հարցը քննարկվել է հաշմանդամության ոլորտի ակտիվ հասարակական կազմակերպությունների հետ: Վերջիններիս կողմից ներկայացվել են կամավոր անձանց ցուցակ, ովքեր համաձայնվել են անցնել գնահատում փորձնական ծրագրի շրջանակներում: Նրանք գնահատվել են 2 գործիքակազմերով:

Հաշվի առնելով, որ այդ անձիք ունեն տեղաշարժման դժվարություններ, կազմակերպվել է նաև նրանց տրանսպորտով տեղափոխման հարցը:

Ցուցակն ստանալուց հետո մշակվել է ժամանակացույց, ընտրվել են գնահատողները: Նախարարությունը ԲՍՓ գործակալությունից նախապես ստավել էր այդ անձանց ԲՍՓ գործերը՝ առողջության գնահատումն իրականացնելու համար:

Գնահատողների կազմում ընդգրկվել են բժիշկներ և վերականգնողաբաններ:

Փորձնական ծրագիրը կազմակերպելու համար նշանակվել են համապատասխան դերակատարներ՝ սոցիալական աշխատող, վինետը լրացնող անձ, գնահատվող անձի հիմնական խնդիրներից ելնելով ընտրվել են համապատասխան մասնագետները՝ բժիշկները համապատասխան նեղ մասնագիտությամբ (ըստ արձանագրությունների) և վերականգնողաբաններ (էրգոթերապիստներ, ֆիզիոթերապիստներ, հոգեբաններ, այլ):

Գնահատվողը առաջինը հանդիպել է սոցիալական աշխատողին, ով պատասխանատու է բոլոր փաստաթղթերը հավաքագրելու և գործը ձևավորելու համար: Ինքնուրույն կամ սոցիալական աշխատողի աջակցությամբ լրացրել է ընդհանուր հարցաթերթը, որտեղ ինքն իր գնահատմամբ նշել է իր խնդիրները, անհրաժեշտ ծառայությունները:

Ընդհանուր հարցաթերթը (ինքնագնահատման թերթիկ) ներառում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

1. Ընտանեկան կարգավիճակ, մասնավորապես՝ դիմումատուի հետ ապրող անձինք, խնամառու անձանց առկայություն,
2. Կրթություն՝ հստակեցնելով հատուկ հմտությունները՝ մասնագիտական կողմնորոշման պլանավորման համար,
3. Աշխատանքային գործունեություն՝ հստակեցնելով հատուկ հետաքրքրություններն ու նախասիրությունները,
4. Տնտեսական կախվածություն/ինքնուրույնություն,
5. Առօրյա աշխատանքների կատարում,
6. Հաղորդակցություն,
7. Շարժունակություն՝ քայլել/շարժվելու, առարկաներ փոխադրելու, մեքենա վարելու կարողություն,
8. Ինքնասպասարկում՝ լվացվելու, զուգարան գնալու, ուտելու, հագնվելու կարողություն, ինքնուրույնություն
9. Կենցաղ՝ տնային աշխատանք, առարկաների ձեռքբերում, այլ անձանց օգնելու կարողություն,
10. Միջանձնային հարաբերություններ,
11. Համայնքային կյանք, հանգիստ և ժամանց,
12. Կենսագործունեության վրա ազդող շրջակա միջավայրի գործոններ՝ դիմողին առնչվող շինությունների (տուն, աշխատավայր) դիզայն և մատչելիություն, ֆիզիկական աշխարհագրություն, կլիմա,

13. Աշխատանքի, հաղորդակցման, շարժման և փոխադրման, անձնական օգտագործման համար անհրաժեշտ պարագաներ և տեխնոլոգիաներ,

14. Ծառայություններ, համակարգեր և քաղաքականություն՝ առողջապահություն, սոցիալական ապահովություն, այլ,

15. Վերաբերմունք՝ անձնական, հասարակական, այլ,

16. Աջակցություն և հարաբերություններ՝ ընտանիք, առողջապահական ոլորտի մասնագետներ, այլ:

Ընդհանուր հարցաթերթում (ինքնագնահատման թերթիկ) նշված խնդիրները և ծառայությունները վերափոխվում են e կոդերի:

Ընտրողաբար, մի քանի գործերի համար լրացվել է նաև վինետը՝ որով որոշվում է գնահատող մասնագետներին և գնահատման արձանագրությունը՝՝ հիմք ընդունելով ՀՄԴ 10-րդ դասակարգման կոդերը: Եթե ՀՄԴ 10 կոդը ներկայացված չէ փաստաթղթերում, ապա այլ տեղեկությունների հիման վրա վինետ լրացնող բժիշկն է որոշում արձանագրության տեսակը:

Առանձնացվել են հետևյալ արձանագրությունները՝

1. Հենաշարժական խնդիրների գնահատման
2. Լսողական խնդիրների գնահատման
3. Տեսողական խնդիրների գնահատման
4. Հոգեկան (մտավոր) խնդիրների գնահատման
5. Քրոնիկ հիվանդությունների գնահատման

Ընդհանուր հարցաթերթը լրացնելուց և արձանագրությունն ընտրելուց հետո գործը փոխանցվել է բազմամասնագիտական թիմին, որը իրականացրել է գնահատումը և մուտքագրել համապատասխան գնահատման արձանագրության մեջ:

Անձին գնահատել է բազմամասնագիտական թիմը: Նախ բժշկները հարցազրույցի, օբյեկտիվ զննման և ԲՍՓ գործում առկա տեղեկատվության հիման վրա գնահատել են b և s կոդերը՝ հիմք ընդունելով b և s կոդերի գնահատման մեթոդական ուղեցույցերը: Գնահատման արդյունքները լրացվել են 2 գործիքակազմերում՝ Ֆունկցիոնալ գնահատման հարցաշարում և համապատասխան արձանագրություններում:

Վերականգնողաբանները գնահատել են անձի d և e կոդերը: Արդյունքները լրացվել են համապատասխան արձանագրության d և e կոդերի բաժնում՝ հիմք ընդունելով d և e կոդերի գնահատման մեթոդական ուղեցույցերը: Այսպիսով, բազմամասնագիտական թիմը գնահատել է անձին և լրացրել արձանագրությունը էլեկտրոնային ֆայլում (b, s, d, e կոդերը): Համապատասխան ալգորիթմի հիման վրա ինքնաշխատ կերպով սահմանվել է հաշմանդամության ծանրությունը՝ ըստ շեմերի:

Բազմամասնագիտական թիմը նաև հիմնվելով գնահատված կոդերի վրա մշակել է ծառայությունների անհատական ծրագիրը:

Ծառայությունների ցանկը ներկայացվել է:

Անհրաժեշտության դեպքում թիմը նշումներ է կատարել այն լրացուցիչ փաստաթղթերի կամ տեղեկատվության վերաբերյալ, որոնք բացակայում էին վերջնական որոշում կայացնելու համար:

Հավելված 2

Ծածկագրերի բառարան

Օրգանիզմի ֆունկցիաներ

Գլուխ 1. Հոգեկան ֆունկցիաները

Ընդհանուր հոգեկան ֆունկցիաները (b110-b139)

b110 Գիտակցության ֆունկցիաներ

b114 Կողմնորոշման ֆունկցիաներ

b117 Ինտելեկտուալ ֆունկցիաներ

b122 Ընդհանուր սոցիալ–հոգեբանական ֆունկցիաներ

b125 Հակումներ և ներանձնային ֆունկցիաներ

b126 Խառնվածքի և բնավորության ֆունկցիաներ

b130 Էներգիայի և եռանդի ֆունկցիաներ

b134 Քնի ֆունկցիաներ

b 139 Ընդհանուր հոգեկան ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Սպեցիֆիկ հոգեկան ֆունկցիաները (b140-b189)

b140 Ուշադրության ֆունկցիաներ

b144 Հիշողության ֆունկցիաներ

b147 Հոգեշարժական ֆունկցիաներ

b152 Հուզական ֆունկցիաներ

b156 Ընկալման ֆունկցիաներ

b160 Մտածողության ֆունկցիաներ

b163 Հիմնական ճանաչողական ֆունկցիաներ

b164 Բարձրագույն ճանաչողական ֆունկցիաներ

b167 Լեզվի հոգեկան ֆունկցիաներ

b172 Հաշվարկներ կատարելու ֆունկցիաներ

b176 Համալիր շարժումները հաջորդաբար կատարելու հոգեկան ֆունկցիա

b180 Սեփական «ես»-ի ճանաչողության և ժամանակի զգացողության ֆունկցիաներ

b189 Սպեցիֆիկ հոգեկան ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

b198 Հոգեկան ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված

b199 Հոգեկան ֆունկցիաներ՝ չճշտված

Գլուխ 2. Զգայական ֆունկցիաները և ցավը

Տեսողության ֆունկցիաները և տեսողության հետ կապված ֆունկցիաները (b210-b229)

b210 Տեսողության ֆունկցիաներ

b215 Աչքի օժանդակ ապարատի ֆունկցիաներ

b220 Աչքի և դրա օժանդակ ապարատի հետ կապված զգացողություններ

b229 Տեսողության և դրա հետ կապված ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Լսողության և անդաստակային ապարատի ֆունկցիաները (b230-b249)

b230 Լսողության ֆունկցիաներ

b235 Անդաստակային ապարատի ֆունկիցաներ

b240 Լսողության և անդաստակային ապարատի ֆունկցիաների հետ կապված զգացողություններ

b249 Լսողություն և անդաստակային ապարատի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Լրացուցիչ զգայական ֆունկցիաները (b250-b279)

b250 Համի զգացողության ֆունկցիա

b255 Հոտառության ֆունկցիա

b260 Պրոպրիոցեպտիվ զգացողության ֆունկցիա

b265 Շոշափելիքի ֆունկցիա

b270 Ջերմության և այլ գրգռիչների հետ կապված զգայական ֆունկցիաներ

b279 Լրացուցիչ զգայական ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Ցավը (b280-b289)

b280 Ցավի զգացողություն

b289 Ցավի զգացողություն՝ այլ ճշտված և չճշտված

b298 Զգայական ֆունկցիաներ և ցավ՝ այլ ճշտված

b299 Զգայական ֆունկցիաներ և ցավ՝ չճշտված

Գլուխ 3 Ձայնային և խոսքային ֆունկցիաները

b310 Ձայնային ֆունկցիաներ

b320 Արտասանական ֆունկցիաներ

b330 Խոսքի սահունության և ռիթմի ֆունկցիաներ

b340 Այլվոկալիզացիայի ֆունկցիաներ

b398 Ձայնային և խոսքային ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված

b399 Ձայնային և խոսքային ֆունկցիաներ՝ չճշտված

Գլուխ 4. Սրտանոթային, հեմատոլոգիական, իմունային և շնչառական համակարգերի ֆունկցիաները

Սրտանոթային համակարգի ֆունկցիաները (b410-b429)

b410 Սրտի ֆունկցիաներ

b415 Արյունատար անոթների ֆունկցիաներ

b420 Արյան ճնշման ֆունկցիաներ

b429 Սրտանոթային համակարգի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Հեմատոլոգիական և իմունային համակարգերի ֆունկցիաները (b430-b439)

b430 Հեմատոլոգիական համակարգի ֆունկցիաներ

b435 Իմունային համակարգի ֆունկցիաներ

b439 Հեմատոլոգիական և իմունային համակարգերի ֆունկցիաները՝ այլ ճշտված և չճշտված

Շնչառական համակարգի ֆունկցիաները (b440-b449)

b440 Շնչառական ֆունկցիաներ

b445 Շնչառական մկանների ֆունկցիաներ

b429 Շնչառական համակարգի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Սրտանոթային ու շնչառական համակարգերի լրացուցիչ ֆունկցիաները և զգացողությունները (b450-b469)

b450 Լրացուցիչ շնչառական ֆունկցիաներ

b455 Ֆիզիկական ծանրաբեռնվածության տանելիության ֆունկցիաներ

b460 Սրտանոթային ու շնչառական համակարգերի ֆունկցիաների հետ կապված զգացողություններ

b469 Սրտանոթային և շնչառական համակարգերի լրացուցիչ ֆունկցիաներ ու զգացողություններ՝ այլ ճշտված և չճշտված

b498 Սրտանոթային, հեմատոլոգիական, իմունային և շնչառական համակարգերի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված

b499 Սրտանոթային, հեմատոլոգիական, իմունային և շնչառական համակարգերի

ֆունկցիաներ՝ չճշտված

Գլուխ 5. Մարսողական համակարգի, նյութափոխանակության և ներզատիչ համակարգի ֆունկցիաները

Մարսողական համակարգի ֆունկցիաները (b510-b539)

b510 Կլման ֆունկցիաներ

b515 Մարսողական ֆունկցիաներ

b520 Յուրացման ֆունկցիաներ

b525 Կղման ֆունկցիաներ

b530 Քաշի պահպանման ֆունկցիաներ

b535 Մարսողական համակարգի հետ կապված զգացողություններ

b539 Մարսողական համակարգի հետ կապված ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Նյութափոխանակության ու ներզատիչ համակարգի ֆունկցիաները (b540-b569)

b540 Ընդհանուր նյութափոխանակության ֆունկցիաներ

b545 Ջրի, հանքանյութերի ու էլեկտրոլիտային հավասարակշռության ֆունկցիաներ

b550 Ջերմակարգավորման ֆունկցիաներ

b555 Ներզատիչ գեղձերի ֆունկցիաներ

b560 Աճի կարգավորման ֆունկցիաներ

b569 Նյութափոխանակության ու ներզատիչ համակարգի հետ կապված ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

b598 Մարսողական համակարգի, նյութափոխանակության և ներզատիչ համակարգի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված

b599 Մարսողական համակարգի, նյութափոխանակության և ներզատիչ համակարգի ֆունկցիաներ՝ չճշտված

Գլուխ 6. Միզասեռական և վերարտադրողական համակարգերի ֆունկցիաները

Միզային համակարգի ֆունկցիաները (b610-b639)

b610 Միզագոյացման ֆունկցիաներ

b620 Միզարձակման ֆունկցիաներ

b630 Միզային համակարգի ֆունկցիաների հետ կապված զգացողություններ

b639 Միզային համակարգի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Սեռական ու վերարտադրողական համակարգերի ֆունկցիաները (b640-b679)

b640 Սեռական համակարգի ֆունկցիաներ

b650 Դաշտանային ֆունկցիաներ

b660 Որդեծնական ֆունկցիաներ

b670 Սեռական համակարգի ու վերարտադրողական համակարգի ֆունկցիաների հետ կապված զգացողություններ

b679 Սեռական ու վերարտադրողական համակարգերի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

b698 Միզասեռական ու վերարտադրողական ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված

b698 Միզասեռական ու վերարտադրողական ֆունկցիաներ՝ չճշտված

Գլուխ 7. Նյարդամկանային և հենաշարժական համակարգերի ֆունկցիաները

Հոդերի ու ոսկորների ֆունկցիաները (b710-b729)

b710 Հոդերի շարժողականության ֆունկցիաներ

b715 Հոդերի ամրության ֆունկցիաներ

b720 Ոսկրերի շարժողականության ֆունկցիաներ

b429 Հոդերի և ոսկրերի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Մկանային ֆունկցիաները (b730-b749)

b730 Մկանային ուժի ֆունկցիաներ

b735 Մկանային տոնուսի ֆունկցիաներ

b740 Մկանային ծանրաբեռնվածության ֆունկցիաներ

b749 Մկանային ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Հենաշարժական համակարգի ֆունկցիաները (b750-b789)

b750 Շարժողական ռեֆլեքսի ֆունկցիաներ

b755 Ակամա շարժողական ռեակցիայի ֆունկցիաներ

b760 Կամային շարժումների վերահսկողության ֆունկցիաներ

b765 Ակամա շարժողական ֆունկցիաներ

b770 Քայլվածքի ձևի ֆունկցիաներ

b780 Մկանների և հենաշարժական համակարգի ֆունկցիաների հետ կապված զգացողություններ

b789 Հենաշարժական համակարգի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

b798 Նյարդամկանային և հենաշարժական համակարգերի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված

b799 Նյարդամկանային և հենաշարժական համակարգերի ֆունկցիաներ՝ չճշտված

Գլուխ 8. Մաշկի և մաշկային հավելումների ֆունկցիաները

Մաշկի ֆունկցիաները (b810-b849)

b810 Մաշկի պաշտպանողական ֆունկցիաներ

b820 Մաշկի վերականգնողական ֆունկցիաներ

b830 Մաշկի այլ ֆունկցիաներ

b840 Մաշկի հետ կապված զգացողություններ

b849 Մաշկի ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Մազերի և եղունգների ֆունկցիաները (b850-b869)

b850 Մազերի ֆունկցիաներ

b860 Եղունգների ֆունկցիաներ

b869 Մազերի և եղունգների ֆունկցիաներ՝ այլ ճշտված և չճշտված

b899 Մաշկի և մաշկային հավելումների ֆունկցիաները՝ այլ ճշտված

b899 Մաշկի և մաշկային հավելումների ֆունկցիաներ՝ չճշտված

ՄԱՐՄՆԻ ՄԱՍԵՐ

Գլուխ 1 Նյարդային համակարգի կառուցվածքը

s110 Ուղեղի կառուցվածքը

s120 Ողնուղեղը և դրա մասերը

s130 Գլխուղեղի թաղանթների կառուցվածքը

s140 Սիմպաթիկ նյարդային համակարգի կառուցվածքը

s150 Պարասիմպաթիկ նյարդային համակարգի կառուցվածքը

s198 Նյարդային համակարգի կառուցվածք՝ այլ ճշտված

s199 Նյարդային համակարգի կառուցվածք՝ չճշտված

Գլուխ 2. Աչքը, ականջը և դրանց հարակից կառուցվածքները

s210 Ակնակապիճի կառուցվածքը

s220 Ակնագնդի կառուցվածքը

s230 Աչքի օժանդակ ապարատ

s240 Արտաքին ականջի կառուցվածքը

s250 Միջին ականջի կառուցվածքը

s260 Ներքին ականջի կառուցվածքը

s298 Աչքը, ականջը և դրանց հարակից կառուցվածքներ՝ այլ ճշտված

s299 Աչքը, ականջը և դրանց հարակից կառուցվածքներ՝ չճշտված

Գլուխ 3. Ձայնին և խոսքին վերաբերող կառուցվածքներ

s310 Քթի կառուցվածքը

s320 Բերանի կառուցվածքը

s330 Ըմպանի կառուցվածքը

s340 Կոկորդի կառուցվածքը

s398 Ձայնին և խոսքին վերաբերող կառուցվածքներ ՝ այլ ճշտված

s399 Ձայնին և խոսքին վերաբերող կառուցվածքներ ՝ չճշտված

Գլուխ 4. Սրտանոթային, իմունային և շնչառական համակարգերի կառուցվածքը

s410 Սրտանոթային համակարգի կառուցվածքը

s410 Իմունային համակարգի կառուցվածքը

s410 Շնչառական համակարգի կառուցվածքը

s498 Սրտանոթային, իմունային և շնչառական համակարգերի կառուցվածքը՝ այլ ճշտված

s498 Սրտանոթային, իմունային և շնչառական համակարգերի կառուցվածքը՝ չճշտված

Գլուխ 5. Մարսողական համակարգի, նյութափոխանակության և ներզատիչ համակարգի կառուցվածքը

s510 Թքագեղձերի կառուցվածքը

s520 Կերակրափողի կառուցվածքը

s530 Ստամոքսի կառուցվածքը

s540 Աղիների կառուցվածքը

s550 Ենթաստամոքսային գեղձի կառուցվածքը

s560 Լյարդի կառուցվածքը

s570 Լեղապարկի և լեղածորանների կառուցվածքը

s580 Ներզատիչ գեղձերի կառուցվածքը

s598 Մարսողական համակարգի, նյութափոխանակության և ներզատիչ համակարգի կառուցվածքը՝ այլ ճշտված

s599 Մարսողական համակարգի, նյութափոխանակության և ներզատիչ համակարգի կառուցվածքը՝ չճշտված

Գլուխ 6. Միզասեռական և վերարտադրողական համակարգերի կառուցվածքը

s610 Միզային համակարգի կառուցվածքը

s620 Կոնքի հատակի կառուցվածքը

s630 Վերարտադրողական համակարգի կառուցվածքը

s698 Միզասեռական և վերարտադրողական համակարգերի կառուցվածքը՝ այլ ճշտված

s699 Միզասեռական և վերարտադրողական համակարգերի կառուցվածքը՝ չճշտված

Գլուխ 7. Հենաշարժական համակարգի կառուցվածքը

s710 Գլխի և պարանոցի շրջանի կառուցվածքը

s720 Ուսագոտու կառուցվածքը

s730 Վերին վերջույթների կառուցվածքը

s740 Կոնքագոտու կառուցվածքը

s750 Ստորին վերջույթների կառուցվածքը

s760 Իրանի կառուցվածքը

s770 Ոսկրամկանային համակարգի լրացուցիչ մասեր

s798 Հենաշարժական համակարգը՝ այլ ճշտված

s799 Հենաշարժական համակարգը՝ չճշտված

Գլուխ 8. Մաշկը և մաշկին առնչվող կառուցվածքներ

s810 Մաշկի հատվածների կառուցվածքը

s820 Մաշկային գեղձերի կառուցվածքը

s830 Եղունգի կառուցվածքը

s840 Մազի կառուցվածքը

s898 Մաշկը և մաշկային հավելումները՝ այլ ճշտված

s899 Մաշկը և մաշկային հավելումները՝ չճշտված

ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Գլուխ 1. Սովորելը և գիտելիքը կիրառելը

Զգայարանների նպատակային օգտագործումը (d110-d129)

d110 Դիտելը (նայելը)

d115 Լսելը

d120 Այլ զգայարանների նպատակային օգտագործումը

d129 Զգայարանների նպատակային օգտագործումը՝ այլ ճշտված և չճշտված

Սովորելու հիմնական կարողությունը (d130-d159)

d130 Ընդօրինակելը

d131 Առարկաների հետ գործողություններ կատարելու միջոցով սովորելը

d132 Տեղեկություններ հավաքելը

d133 Լեզու սովորելը

d134 Լրացուցիչ լեզու սովորելը

d135 Կրկնելու միջոցով սովորելը

d137 Հասկացություններ սովորելը

d140 Կարդալ սովորելը

d145 Գրել սովորելը

d150 Հաշվել սովորելը

d155 Հմտություններ ձեռք բերելը

d159 Սովորելու հիմնական կարողություն՝ այլ ճշտված և չճշտված

Գիտելիքը կիրառելը (d160-d179)

d160 Ուշադրությունը կենտրոնացնելը

d161 Ուշադրությունն ուղղորդելը

d163 Մտածելը

d166 Կարդալը

d170 Գրելը

d172 Հաշվելը

d175 Խնդիրներ լուծելը

d177 Որոշումներ կայացնելը

d179 Գիտելիքը կիրառելը՝ այլ ճշտված և չճշտված

d198 Սովորելը և գիտելիքը կիրառելը՝ այլ ճշտված

d199 Սովորելը և գիտելիքը կիրառելը՝ չճշտված

Գլուխ 2. Ընդհանուր առաջադրանքները և պահանջները

d210 Առանձին առաջադրանքներ կատարելը

d220 Համալիր առաջադրանքներ կատարելը

d230 Առօրյա կյանքը կազմակերպելը

d240 Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը

d250 Սեփական վարքագիծը կառավարելը

d298 Ընդհանուր առաջադրանքներ և պահանջներ՝ այլ ճշտված

d299 Ընդհանուր առաջադրանքներ և պահանջներ՝ չճշտված

ԳԼՈՒԽ 3. Հաղորդակցությունը

Ընկալման ունակությունը հաղորդակցվելիս d310-d329)

d310 Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններ ընկալելը

d315 Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը

d320 Հաղորդակցվելիս ժեստերի ֆորմալ լեզվով հաղորդագրություններ ընկալելը

d325 Հաղորդակցվելիս գրավոր հաղորդագրություններ ընկալելը

d329 Ընկալման ունակությունը հաղորդակցվելիս՝ այլ ճշտված և չճշտված

Արտաբերման ունակությունը հաղորդակցվելիս (d330-d349)

d330 Խոսելը

d331 Նախախոսքային փուլ

d332 Երգելը

d335 Ոչ վերբալ հաղորդագրություններ կազմելը

d340 Ժեստերի ֆորմալ լեզվով հաղորդագրություններ փոխանցելը

d345 Գրավոր հաղորդագրություններ կազմելը

d349 Արտաբերման ունակությունը հաղորդակցվելիս՝ այլ ճշտված և չճշտված

Զրույցը և հաղորդակցության սարքեր ու միջոցներ օգտագործելը (d350-d369)

d350 Զրույց

d355 Քննարկում

d360 Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը

d369 Զրույց և հաղորդակցության սարքեր ու միջոցներ օգտագործելը՝ այլ ճշտված և չճշտված

d398 Հաղորդակցություն՝ այլ ճշտված

d399 Հաղորդակցություն՝ չճշտված

Գլուխ 4. Շարժունակությունը

Մարմնի դիրքը փոխելը և պահպանելը (d410-d429)

d410 Մարմնի հիմնական դիրքը փոխելը

d415 Մարմնի դիրքը պահպանելը

d420 Տեղափոխվելը

d429 Մարմնի դիրքը փոխելը և պահպանելը՝ այլ ճշտված և չճշտված

Առարկաներ տանելը, տեղաշարժելը և բանեցնելը (d430-d449)

d430 Առարկաներ բարձրացնելը և տանելը

d435 Ստորին վերջույթների օգնությամբ առարկաներ տեղաշարժելը

d440 Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը

d445 Դաստակը և բազուկը օգտագործելը

d446 Ոտնաթաթի նուրբ շարժումներ կատարելը

d449 Առարկաներ տանելը, տեղաշարժելը և բանեցնելը՝ այլ ճշտված և չճշտված

Քայլելը և տեղաշարժվելը (d450-d469)

d450 Քայլելը

d455 Տեղաշարժվելը

d460 Տարբեր վայրերում տեղաշարժվելը

d465 Սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվելը

d469 Քայլելը և տեղաշարժվելը՝ այլ ճշտված և չճշտված

Փոխադրամիջոցով տեղաշարժվելը (d470-d489)

d470 Փոխադրամիջոցից օգտվելը

d475 Փոխադրամիջոց վարելը

d480 Կենդանիները որպես փոխադրամիջոց օգտագործելը

d489 Փոխադրամիջոցով տեղաշարժվելը՝ այլ ճշտված և չճշտված

d498 Շարժունակություն՝ այլ ճշտված

d499 Շարժունակություն՝ չճշտված

Գլուխ 5. Ինքնասպասարկումը

d510 Լվացվելը

d520 Մարմինը խնամելը

d530 Բնական կարիքները հոգալը

d540 Հագնվելը

d550 Ուտելը

d560 Խմելը

d570 Սեփական առողջությանը հետևելը

d571 Սեփական անվտանգության մասին հոգալը

d598 Ինքնասպասարկում՝ այլ ճշտված

d599 Ինքնասպասարկում՝ չճշտված

Գլուխ 6. Կենցաղը

Առաջին անհրաժեշտության պարագաներ ձեռք բերելը (d610-d629)

d610 Կացարան ձեռք բերելը

d620 Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը

d629 Առաջին անհրաժեշտության պարագաներ ձեռք բերելը՝ այլ ճշտված և չճշտված

Կենցաղային գործերը (d630-d649)

d630 Կերակուրներ պատրաստելը

d640 Տնային գործեր անելը

d649 Կենցաղային գործեր՝ այլ ճշտված և չճշտված

Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը և այլ անձանց օգնելը (d650-d669)

d650 Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը

d660 Այլ անձանց օգնելը

d669 Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը և այլ անձանց օգնելը՝ այլ ճշտված և

չճշտված

d698 Կենցաղ՝ այլ ճշտված

d699 Կենցաղ՝ չճշտված

Գլուխ 7. Միջանձնային շփումը և հարաբերությունները

Ընդհանուր միջանձնային փոխհարաբերությունները (d710-d729)

d710 Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերություններ

d720 Բարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ

d729 Ընդհանուր միջանձնային փոխհարաբերություններ՝ այլ ճշտված և չճշտված

Կոնկրետ միջանձնային հարաբերությունները (d730-d779)

d730 Անծանոթների հետ հարաբերություններ

d740 Ֆորմալ հարաբերություններ

d750 Ոչ ֆորմալ սոցիալական հարաբերություններ

d760 Ընտանեկան հարաբերություններ

d770 Ինտիմ հարաբերություններ

d779 Կոնկրետ միջանձնային հարաբերություններ՝ այլ ճշտված և չճշտված

d798 Միջանձնային շփում և հարաբերություններ՝ այլ ճշտված

d799 Միջանձնային շփում և հարաբերություններ՝ չճշտված

Գլուխ 8. Կյանքի հիմնական բնագավառները

Կրթությունը (d810-d839)

d810 Ոչ ֆորմալ կրթություն

d815 Նախադպրոցական կրթություն

d816 Նախադպրոցական կյանք և դրա հետ կապված գործունեություն

d820 Դպրոցական կրթություն

d825 Նախնական մասնագիտական ուսուցում

d830 Բարձրագույն կրթություն

d835 Դպրոցական կյանք և դրա հետ կապված գործունեություն

d839 Կրթություն՝ այլ ճշտված և չճշտված

Աշխատանքը և զբաղվածությունը (d840-d859)

d840 Անհատական մասնագիտական ուսուցում (աշխատանքին նախապատրաստվելը)

d845 Աշխատանք գտնելը, պահպանելը և աշխատանքից դուրս գալը

d850 Վարձատրվող աշխատանք

d855 Չվարձատրվող աշխատանք

d859 Աշխատանք և զբաղվածություն՝ այլ ճշտված և չճշտված

Տնտեսական գործունեությունը (d860-d879)

d860 Հիմնական տնտեսական գործարքներ

d865 Բարդ տնտեսական գործարքներ

d870 Տնտեսական անկախություն

d879 Տնտեսական գործունեություն՝ այլ ճշտված և չճշտված

d880 Խաղերի մեջ ներգրավվելը

d898 Կյանքի հիմնական բնագավառներ՝ այլ ճշտված

d899 Կյանքի հիմնական բնագավառներ՝ չճշտված

Գլուխ 9. Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանքը

d910 Համայնքային կյանք

d920 Հանգիստ և ժամանց

d930 Կրոն և հոգևոր կյանք

d940 Մարդու իրավունքներ

d950 Քաղաքական կյանք և քաղաքացիություն

d998 Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանք՝ այլ ճշտված

d999 Համայնքային, սոցիալական և քաղաքացիական կյանք՝ չճշտված

ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ

Գլուխ 1. Արտադրանքը և տեխնոլոգիաները

e110 Անձնական սպառման արտադրանք կամ նյութեր

e115 Առօրյա կյանքում անձնական օգտագործման արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e120 Շենքային պայմաններում և դրսում անձի շարժունակության ու տեղաշարժման համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e125 Հաղորդակցության համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e130 Կրթության համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e130 Աշխատանքի համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e140 Մշակույթի, հանգստի ու սպորտի համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e145 Կրոնի ու հոգևոր կյանքի համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e150 Հանրային օգտագործման շինությունների համար նախատեսված նախագծային, շինարարական ու շենքային արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e155 Մասնավոր օգտագործման շինությունների համար նախատեսված նախագծային, շինարարական ու շենքային արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e160 Կառուցապատման համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ

e165 Ակտիվներ

e198 Արտադրանք և տեխնոլոգիաներ՝ այլ ճշտված

e199 Արտադրանք և տեխնոլոգիաներ՝ չճշտված

Գլուխ 2. Շրջակա բնական միջավայրը և այդ միջավայրի վրա մարդածին ազդեցությունը

e210 Ֆիզիկական աշխարհագրություն

e215 Բնակչություն

e220 Բուսական և կենդանական աշխարհ

e225 Կլիմա

e230 Բնական երևույթներ

e235 Մարդածին երևույթներ

e240 Լույս

e245 Ժամանակային փոփոխություններ

e250 Ձայն

e255 Վիբրացիա

e260 Օդի որակ

e298 Շրջակա բնական միջավայրը և այդ միջավայրի վրա մարդածին ազդեցությունը՝ այլ ճշտված

e299 Շրջակա բնական միջավայրը և այդ միջավայրի վրա մարդածին ազդեցությունը՝ չճշտված

Գլուխ 3. Աջակցությունը և հարաբերությունները

e310 Անմիջական ընտանիքի անդամներ

e315 Մերձավոր ազգականներ

e320 Ընկերներ

e325 Ծանոթներ, հասակակիցներ, գործընկերներ, հարևաններ և համայնքի անդամներ

e330 Ղեկավար անձինք

e335 Ենթակայության տակ գտնվող անձինք

e340 Անձնական խնամքի ծառայություններ մատուցող անձինք և անձնական օգնականներ

e345 Անծանոթներ

e350 Ընտելացված կենդանիներ

e355 Առողջապահության ոլորտի մասնագետներ

e360 Այլ մասնագետներ

e398 Աջակցություն և հարաբերություններ՝ այլ ճշտված

e399 Աջակցություն և հարաբերություններ՝ չճշտված

Գլուխ 4. Դիրքորոշումները և վերաբերմունքը

e410 Անմիջական ընտանիքի անդամների անձնական դիրքորոշումներ

e415 Մերձավոր ազգականների անձնական դիրքորոշումներ

e420 Ընկերների անձնական դիրքորոշումներ

e425 Ծանոթների, հասակակիցների, գործընկերների, հարևանների և հասարակության անդամների անձնական դիրքորոշումներ

e430 Ղեկավար անձանց անձնական դիրքորոշումներ

e435 Ենթակայության տակ գտնվող անձանց անձնական դիրքորոշումներ

e440 Անձնական խնամքի ծառայություն մատուցող անձանց և անձնական օգնականների անձնական դիրքորոշումներ

e445 Անծանոթների անձնական դիրքորոշումներ

e450 Առողջապահության ոլորտի մասնագետների անձնական դիրքորոշումներ

e455 Այլ մասնագետների անձնական դիրքորոշումներ

e460 Հասարակության դիրքորոշումներ

e465 Սոցիալական նորմեր, գործելակերպեր և գաղափարախոսություններ

e498 Դիրքորոշումներ՝ այլ ճշտված

e499 Դիրքորոշումներ՝ չճշտված

Գլուխ 5. Ծառայությունները, համակարգերը և ոլորտային քաղաքականությունը

e510 Սպառողական ապրանքների արտադրության համար նախատեսված ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e515 Ճարտարապետական և շինարարական ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e520 Բաց տարածքների պլանավորման ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e525 Բնակապահովման ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e530 Կենցաղսպասարկման ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e535 Հաղորդակցության ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e540 Տրանսպորտային ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e545 Քաղաքացիական պաշտպանության ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e550 Իրավաբանական ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e555 Միավորումների և կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e560 Զանգվածային լրատվամիջոցների ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e565 Տնտեսական ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e570 Սոցիալական ապահովության ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e575 Ընդհանուր սոցիալական աջակցության ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e580 Առողջապահական ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e585 Կրթության և վերապատրաստման ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e590 Աշխատանքի և զբաղվածության ծառայություններ, համակարգեր և այդ ոլորտի քաղաքականություն

e595 Քաղաքական ծառայություններ, համակարգեր և քաղաքական դաշտի քաղաքականություն

e598 Ծառայություններ, համակարգեր և ոլորտային քաղաքականություն՝ այլ ճշտված

e599 Ծառայություններ, համակարգեր և ոլորտային քաղաքականություն՝ չճշտված